

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

AARSSKRIFT
FOR
„HJEMLY“ EFTERSKOLE
1951

UDGIVET AF
„HJEMLY“ EFTERSKOLES ELEVFORENING

Statens pædagogiske Studiefælleskab
København

AARSSKRIFT
FOR
„HJEMLY“ EFTERSKOLE

1951

UDGIVET AF
„HJEMLY“ EFTERSKOLES ELEVFORENING

Gledelig jule!
Poul Poppel.

ANDELSBOGTRYKKERIET I ODENSE

Minder fra Hillerslev Skytte- og Gymnastikforening for Tiden fra 1889 til 1906.

I 1887 blev Hillerslev Skytte- og Gymnastikforening genoprettet. Den første Skytteforening blev oprettet i 1866; men paa Grund af politiske Stridigheder var denne til Dels gaaet ind. Jeg henviser her til Lars Nielsens Redegørelse for Tiden til 1889 i Hjemly Efterskoles Aarsskrift for 1950. Kristen Sørensen, Møllerhøj, var Formand for Foreningen i en lang Aarrække.

Skydningen blev paabegyndt i 1887 paa en Skydebane i Nybølle. Siden blev der tillige Skydebane i Højrup, og der var ret god Tilslutning.

I 1889 var det første Forsamlingshus bygget dér, hvor der nu er Skolestue og Sløjdlokale, og der blev om Efteraaret begyndt paa Gymnastik med senere Kroejer Lars Hansen som Delingsfører. Han var kommen hjem fra Soldatertjenesten. Han havde været Sergent i Garden. Der blev begyndt med mange Deltagere; men inden Jul gik det hele i Stykker, og der blev ikke forsøgt efter Jul.

I Foraaret 1890 kom Johannes Larsen til Højrup. Han var senere Gdr. i Ryslinge, og om Efteraaret 1890 kom der Gang i Gymnastikken. Det var nu den svenske (lingske) Gymnastik, der blev øvet. Den var den Gang kommen i Gang paa Højskolerne og i en Del Gymnastikkredse. Første Vinter var der ikke saa mange Deltagere. Det var en ny Form for Gymnastik, ikke den samme, der brugtes i Hæren. Vi var

kun 16 ialt, alle helt unge i 15 à 17 Aars Alderen. Ingen af os havde øvet Gymnastik før; men Johs. Larsen forstod at gøre os optaget af Gymnastikken. Vi mødte saa godt som alle hver Aften hele Vinteren. Fremvisningen om Foraaret gik godt, og der var mange Tilskuere.

Sommeren 1891 var der Amtsfest i Svendborg. Herfra mødte et Hold paa noget over 20 Deltagere. Jeg kan huske, hvor vi store Drengene var optaget af, at vi skulde med til denne Fest. Jeg kunde næsten ikke falde i Søvn Aftenen før af Forventning og tillige af Frygt for, at vi, der var et helt nyt Hold, skulde blive af de daarligste; men hvor blev vi store, da vi blev Nr. 5 i Konkurrencen. Det var en stor Dag for os, der aldrig havde været til en saadan Fest før.

Den Gang var der meget stærk Konkurrence mellem Holdene om at blive de bedste, og da eet Hold Dommere ikke kunde bedømme alle Hold, der var Gymnaster fra hele Amtet, var det ordnet paa den Maade, at et Hold Dommere bedømte Staaende Øvelser, et andet Spring, et tredie Hugning og Bajonettægning; de sidste Øvelser blev brugt meget i de første Aar, saa vi var fremme til Gymnastik flere Steder den Dag.

Johannes Larsen var en meget dygtig Leder, forstod at samle de Unge og gøre dem begejstrede. Jeg maa ogsaa her nævne Niels Jensen, der ogsaa tjente hos Lars Nielsen, Højrup, og øvede et stort Arbejde, i flere Aar særlig med at øve os i Hugning. Hillerslev var altid en af de største og bedste Kredse ved Hovedkredsfejerne.

Johannes Larsen ledede Gymnastikken fra 1890 til 1895. Efteraaret 1893 begyndte Kvindegymnastikken her i Kredsen. Den første Leder var Maren Jensen fra Nybølle. Hun tjente den Gang paa Skjelbo. Kredsen sendte hende paa Kursus paa Ryslinge Højskole, hvor der blev uddannet kvindelige Gymnastikledere paa Maanedskursus. Paa disse Kursus blev uddannet mange dygtige baade kvindelige og mandlige Ledere, der gjorde et godt banebrydende Arbejde for Gymnastikken og for et godt og sundt Ungdomsarbejde.

Foraaret 1894 var der Fremvisning af Gymnastik baade af Kvinder og Mænd. Det var første Gang, Kvinder fremviste Gymnastik her. Fremvisningen gik godt, og begge Ledere og begge Hold vandt Beundring for, hvad der var naaet i Vinterens Løb.

Efteraaret 1895 kom Frands Frandsen paa Maanedskursus paa Ryslinge Højskole og i 1896 paa Askov Højskole, og November 1895 begyndte han at lede Gymnastik med Karleholdet og et Aar efter tillige med Kvinderne, da der ikke var nogen kvindelig Leder. Gymnastikken samlede med Tiden flere og flere Deltagere. I sidste Halvdel af Halvfemserne var der 25 à 30 Kvinder og 35 à 40 Mænd.

Jeg vil nu fortælle lidt om, hvordan Arbejdet formede sig for over 50 Aar siden. Gymnastik baade med Kvinder og Mænd blev øvet Aaret rundt med god Tilslutning med Ophold i April efter Fremvisningen sidst i Marts og Ophold i August og September efter Hovedkredsfesten sidst i Juli. Foruden Gymnastik og Skydning havde vi fornøjelige Sammenkomster med Dans og Leg.

Lad mig fortælle lidt om, hvordan disse Sammenkomster formede sig i Aarene omkring 1900.

Vi stillede den Gang ikke store Fordringer til et stort Musikkorps. Vi var godt tilfreds med een Mand, særlig naar vi fik Knud Engstrøm, nu Gdr. i Nybølle, til at spille. Han var livlig. Trængte han til lidt Motion, dansede han rundt med Violinen i Haanden, og hans Fordringer til Betalingen synes vi nu var meget smaa, 2 Kr. for en Aften, stigende til 3 Kr., vistnok efter 1900. Ved Fremvisningen om Foraaret flottede vi os og havde som Regel tillige Møllebjerg. Tilslutningen til vore Sammenkomster var stor; men da vi ikke ønskede, at Foreningen skulde blive en Balforening, vedtoges i 1897, at kun bidragydende Medlemmer over 25 Aar kunde optages, dog at enkelte, der paa Grund af Svagheit var forhindret i at være Deltagere, kunde optages. Fraflyttede Gymnaster og Skytter var altid velkomne. Samtidig blev vedtaget af Gymnaster, at der ikke maatte ud-

skænkes Spiritus ved vore Fester, hvilket har været overholdt siden den Tid. Mange ældre bosiddende sluttede stærkt op om Foreningen.

Nu lidt om de forskellige Sammenkomster, og hvorledes de formede sig. 2den Juledag havde vi Juletræ. Vi samledes om det tændte Juletræ, sang en del Julesalmer. Lærer Brøndsted og senere Højlund læste en lille Fortælling. Saa blev Træet sat til Side, til senere Brug for Børnene, saa tømte vi de medbragte Madkurve, drak Kaffe, og saa legede og dansede vi Resten af Aftenen. I Marts havde vi Gymnastikfremvisning baade af Piger og Karle. Bagefter Leg og Dans. I Midten af Juli havde vi forud for Hovedkredsfeften en mindre Fremvisning, der ligeledes sluttede med Leg og Dans. Udover dette havde vi vistnok hver Vinter en Fremvisning sammen med Rudme og en Kapskydning om Sommeren, skiftevis her eller i Rudme. De senere Aar tillige en Fest ved Fastelavn.

Enkelte Træk om, hvordan Festerne formede sig, f. Eks. Præmieskydningen om Efteraaret. Skydningen foregik om Formiddagen og om Eftermiddagen og sluttede ved Femtiden. Ved Femtiden samledes Skytterne paa Skydebanen, og herfra marcherede vi med Fanen i Spidsen og under Sang til Forsamlingshuset. Her modtog Kvinderne os, og Salen var pyntet med Blomster og Grønt, og Bordene dækket. Naar vi havde tømt Madkurvene, uddeltes Præmierne til de bedste Skytter. Præmierne var skænket af Kvinderne, saa de var værdifulde for os Skytter; men jeg maa her indskyde den Oplysning, at de mandlige til Gengæld var saa ridderlige, at Kvinderne ved vore Fester aldrig var med til at betale for Musik. Formanden uddelte Præmierne. Bagefter Leg og Dans. Jeg kan ogsaa fortælle et andet Træk, der viser det Sammenhold, der var imellem os. I 1896 var der Hovedkredsfeft i Espe ved Skovsgaard. Kl. 8 om Morgenen samledes paa enkelte Undtagelser nær Gymnasterne og flere Skytter ved Forsamlingshuset, og derfra gik vi med Sang og Retning og Fanen i Spidsen op over

Galgebakken til Espe St., hvor Hovedkredsen samledes. Jeg husker, Humøret var højt, og Sangen gik godt. Vi skulde jo ogsaa til Fest og havde faaet en ekstra Fridag midt i Ugen. Der er jo det ret enestaaende, at 1ste Hovedkredsfester i de over 60 Aar, jeg kan huske, altid har været holdt paa en Søgnedag. Jeg tror ikke, der har været større Vanskeligheder for de Unge med at faa fri den Dag. Det viser, at de ældre har haft Interesse for Foreningen. Jeg mindes kun et enkelt Tilfælde. Paa Herregaarden Gelskov var der flere af Eleverne, der var Gymnaster. De blev først nægtet at faa fri; men efter en Forhandling fra Ledelsens Side fik de Dagen fri.

Udover de Fester, som er fortalt om i foranstaaende, samledes de mandlige og kvindelige Gymnaster nogle Gange i Vinterens Løb. Der var først Gymnastik af det ene eller begge Hold, bagefter havde vi Sanglege uden Musik. Der var det gode ved disse Sanglege, at der fik vi alle med, hvad der havde sin Betydning for det gode Sammenhold, der var i Kredsen. Alle morede sig storartet disse Aftener. Lad os sammenligne disse Aftener med Folkedansen nu. Ligeledes samledes Gymnasterne en Gang om Sommeren og gik en Tur i Tingskoven, hvor vi legede i den grønne Skov. I Slutningen af Halvfemserne ledede Johanne, gift med afdøde Poul Hansen, Hillerslev, Gymnastik for Kvinderne i en Aarrække. 1899 var nu afdøde Gdr. Kristen Knudsen Delingsfører i nogle Aar. Senere Delingsførere i de Aar var Folketingsmand Kr. Nygaard og Mejeriejer Vald. Hansen. Jeg har nu forsøgt at give en Skildring af det Ungdomsarbejde, som det formede sig for omkring 50 Aar siden i det gamle Forsamlingshus og med Støtte fra Friskolekredsen og dens Lærere. Jeg har mange gode Minder fra den Tid og har Udtalelser fra mange nu ældre, der mindes den Tid, da de var Deltagere, med Glæde og Taknemmelighed.

Højrup i Oktober 1951.

Frands Frandsen.

Ung lærer på „Hjemly“ for 40 år siden.

I juli 1911 tog jeg lærereksamen på seminariet i Ranum og tiltrådte 1. oktober min første plads som lærer på »Hjemly« fri- og efterskole, hvis leder dengang var N. K. H. Brøndsted. Altså er det i år 40 år siden, jeg ved denne skole begyndte min lærergerning, og det kom jeg til at tænke på, da Appel bad mig skrive lidt til årsskriftet.

Det er naturligtvis spændende for en ung lærer at tiltræde sin første plads. Der er jo det med, hvordan man nu vil »falde til« det pågældende sted, og så er der arbejdet! Magter man det eller ikke? Det ved man i grunden intet om, når man går ud fra seminariet. Eet er jo nemlig i de forskellige fag *selv* at »kunne« sit stof, noget helt andet at undervise. Om ens evner på førstnævnte punkt kan man vide noget, derimod ikke om det sidste; det skal først vise sig, når man kommer til det. Og det viser sig ikke helt sjældent, at »ug manden« med hensyn til undervisning står tilbage for den, der måske kun har g.

Og endelig skal man jo til at tjene penge, hvad man unægtelig trænger til, når man i 3 år (det var tiden dengang) kun har kendt til udgifter.

Hvad nu det sidste angår, var det ikke just imponerende summer, man tjente. 20 kr. om måneden + frit ophold lød aftalen på, og desuden i de 5 efterskolemåneder 1 kr. månedlig for hver elev, der var over 10. At så Brøndsted, da arbejdet var kommet godt i gang, lagde endnu 5 kr. på, tog jeg som et tegn på, at det gik tilfredsstillende, hvad der selvfølgelig var noget tilfredsstillende i for mig, og så var jeg jo »oppe« på 35 kr. om måneden. De fleste vil i dag synes, det var meget lidt; men deromkring lå nu lønnen dengang, og jeg var nok bedre stillet end dem af mine kammerater, der havde fået plads ved realskoler med 50 kr. om måneden, men ikke frit ophold. Og pengene slog som regel til. Jeg husker nok, det kneb, da jeg i foråret 1912 købte

en cykel; den måtte tages på afbetaling. Men for et pænt sæt blå, skræddersyet tøj, som jeg fik i Højrup, gav jeg kun 40 kr. Det var andre priser end nu.

Hvad krævedes der så af arbejde for den løn? — Det vil måske nok få en eller anden moderne indstillet ung lærer til at stejle; men lad mig gemme det lidt og foreløbig »snakke om noget andet«.

Hvordan gik det med at »falde til«? — Her må det nok siges, at jeg havde været ualmindelig heldig med min første plads, og jeg blev der da også til 1. juli 1914, altså i 2¾ år. Lønnen var stadig den samme: 20 kr. mdl. om sommeren og 35 eller lidt mere om vinteren.

Det var jo først og fremmest familien Brøndsted, jeg omgikkes; men snart kom jeg til at kende ikke så få familier i skolekredsen. Og så var der skolebørnene og efterskoleeleverne. Nu var jeg selv vokset op i en friskolekreds, og også til den friskole (Kolt på Århuseggen) var der knyttet en efterskole, så også af den grund faldt det hele mig så hjemligt. Men jeg fik i hvert fald hurtigt det indtryk, som har holdt sig til i dag, at »Hjemly« ikke bar sit navn med urette.

Brøndsted og Marie var mennesker, som de, der har kendt dem, ikke glemmer, og jeg tror, at alle, der har kendt dem, føler sig stående i taknemmelighedsgæld til dem. De var særprægede mennesker. Brøndsted kunde være hidsig og opfarende; måske var det ikke altid så let at være Marie; men man kom til at holde af dem begge, måske ikke mindst fordi de altid var sig selv og ikke prøvede på at stille sig anderledes an, end de var. De var *redelige* helt igennem og lette at slutte sig til.

Og så var de begge to *arbejds mennesker*. De krævede meget af andre, af medhjælpere og elever; men de krævede først og fremmest meget af sig selv, og når man gør det, kan man også bedre kræve det af andre. Man tør vist dristig sige, at en ung lærer på »Hjemly« i Brøndsteds tid fik lært at bestille noget. Det fik jeg lært, og det fik nok også

Appel lært, da han var lærer dér den foregående vinter. Jeg husker, jeg første vinter med timer i børneskolen, efterskolen og skriveskolen havde ialt 52 ugentlige undervisningstimer, hvoraf dog formentlig en temmelig stor del var på 45 eller måske 40 min.

En og anden, ikke mindst en og anden lærer, vil måske korse sig derover; men jeg mener, det var sundt, og jeg tror, Appel vil give mig ret heri. Det er sundt for en ung lærer, at der virkelig stilles krav til ham om arbejde, og når skolens leder ikke »skubber af sig«, men stiller endnu større krav til sig selv end til sine medhjælpere, kan man jo ikke klage. Det syntes jeg da i hvert fald ikke, man kunde, og så tog jeg altså fat og klarede det, jeg blev sat til. Jeg fik opdaget, at jeg kunde overkomme det, og jeg følte mig aldrig trykket af, at der var så mange timer. Det kunde jo ikke være anderledes. »Hjemly« blev altså et sted, hvor der krævedes meget arbejde, men hvor den ledende selv gik foran, og hvor arbejdet ikke følte trykkende, fordi man mærkede — selv om jeg egentlig aldrig tror, det sådan ligefrem blev sagt — at det blev påskønnet. — Og mon dette ikke gælder på »Hjemly« også i dag? Jeg tror det!

Men et sådant sted er godt at begynde for en ung lærer, og jeg føler mig taknemmelig over, at jeg fik begyndt et sådant sted. Man *kan* nå meget, når man ved, man skal, og føler, det bliver påskønnet.

Det var jo ikke alene familien Brøndsted, jeg omgikkes; der blev efterhånden en hel kreds af hjem, vi unge fra »Hjemly« kom ud i, og hvor vi mødtes med en flok andre unge. Blandt disse hjem mindes jeg særlig Kristen Sørensens i Nybølle (han var broder til Marie Brøndsted), Niels Peder Rasmussens, Høsthåb, Lars Nielsens i Højrup, Hans P. Skernings i Nybølle og Frands Frandsens, Skelbo. Men der var flere end dem. Jeg har en fornemmelse af høj og ren luft, når jeg tænker på disse hjem, og blandt den ungdomsflok, der samledes dér, er der adskillige, jeg stadig føler mig knyttet til.

Af eleverne er det dem fra efterskolen, der står klarest for mig nu, og her vel atter særlig dem fra første vinter, jeg var der: Sigurd Brøndsted, Johannes Skerning, Karl Nielsen, Karen Rasmussen (nu gift med Sigurd Brøndsted) og Kirsten Møllerhøj er nogle af dem. Af elever fra senere vintre husker jeg ikke mindst Gunnar Hansen (nu Bøjden) og Johannes Odde Poulsen, Hansesodde. Også i hans hjem kom jeg ikke så lidt, og Hans Poulsen og Marie hører også til dem, jeg føler mig i gæld til. Det hjem var noget for sig. For det første lå det så langt borte, at det var en hel rejse at komme dertil, hvilket bl. a. medførte, at det ikke her som de andre steder var en ungdomsflok, jeg var sammen med, men den Brøndstedske familie, ofte var det dog kun Sigurd og mig, der var der. Måske er det så det, der gør, at der ligesom står en lidt »finere« glans om dette hjem. Ikke at folkene der ikke var lige så jævne som de andre, men alligevel! »Hans Povlsens stue« glemmer man ikke, når man har set den. Det var vist Anton Niensens møbler fra Ollerup, han havde købt, og som nu havde sin plads der.

At komme i dette hjem var en oplevelse. Og det var en oplevelse at være med i det fællesskab, der var i »Hjemly«-kredsen, et fællesskab, der måske ikke mindst var præget af, at både unge og ældre var med i det. Sådan går det lettere, hvor de unge samles i hjem som dem, jeg har nævnt, og i adskillige andre, end hvor alle deres sammenkomster er henlagt til forsamlingshuset eller øvelshuset, hvor de ældre kun undtagelsesvis er med. Det er med vemod, man ser disse hjemlige sammenkomster »dø ud«. De havde en værdi, man må have været med til dem for ret at skønne på.

Når jeg undertiden spørger mig selv, hvordan det kunne være, man fandt en sådan styrke i »Hjemly«-kredsen, må jeg tænke på et billede, der ikke alene hang i skolen, men også kunne træffes i hjemmene: *pastor Agerbeks*. Han var de gudelige forsamlings ven og hjælper, og i den gudelige vækkelse har ikke så lidt af det, der er godt og stærkt her-

hjemme, sin kilde. Det gælder nok også her; det synes jeg, dette billede fortæller.

Og når jeg i dag tænker på kredsen derhenne, og det kan jeg ikke undgå, når jeg skriver til skolens årsskrift, må jeg tænke på den, som den var dengang. *Noget* er jo nok ændret; men jeg ved i grunden ikke noget bedre at ønske for den, end at både i skolen og i hjemmene må så meget som muligt af arven fra dengang vedblive at leve.

Og så hermed en hilsen til alle dem, der endnu husker mig fra tiden i min første lærerplads!

Den frie lærerskole, Ollerup, i oktober 1951.

Anton Mikkelsen.

Naar jeg sender et Par Ord med en Hilsen til den gamle Skole og til Kammeraterne fra Vinteren 1911—12, saa er det, fordi jeg er blevet mindet om, at jeg er Jubilar, endda fyrre-aars, og det er jo ikke saa lidt i tidsmæssig Henseende. Der er løbet meget Vand i Stranden siden den Gang, og meget har forandret sig. Men Livet paa Efterskolen og Eleverne dér adskiller sig vel ikke saa meget fra den Gang. Brøndsted var Lærer den Gang, og i hans Tid kom vi heller ikke sovende til det hele. De forskellige Fag skulle læres saa grundigt som muligt, men der kan jo være stor Forskel på, hvad vi hver især har bedst Haandelag for. Jeg mener ogsaa, vi modtog Vejledning og Paavirkning ud over den faglige Undervisning, og det betyder meget for en Flok helt unge Mennesker, som hverken er Børn eller voksne. Brøndsted var meget bestemt. Nogle kaldte ham streng, men han vilde opnaa et Resultat. Det var det, der laa bagved. Men det milde kunde glimte bag Brillerglassene, f. Eks. i en vellykket Time, eller naar nogen klarede sig fint, eller naar han sad meget optaget af at fortælle for os. Skønt ingen god Sanger holdt han meget af Sang. Vi fik tit Bjørn-

sons: »Sangen har Lysning, og derfor den gyder over dit Arbejd Forklarelsens Skin«. Og det var med Fynd og Klem. Siden er der kommet mange flere Sange i Brug, men dem, vi sang den Gang, kan vi vist godt kalde de gode gamle, og de slides aldrig op.

Idet jeg tænker med Tak paa Tiden paa »Hjemly« Efterskole og paa de forskellige Lærere, som gav os Undervisning, og paa Samværet med Kammeraterne, ønsker jeg, at saa mange som muligt frem i Tiden maa faa samme gode Oplevelse.

*Kirsten Frederiksen,
f. Møllerhøj.*

Undertegnede er blevet opfordret til at give et livstegn fra sig her i elevheftet, og det tvinger mig til at sætte mig stille ned i min skrivebordsstol og tænke tilbage.

Aksel Appel fortæller mig, at det i år er 35 år siden, han begyndte som leder af »Hjemly« fri- og efterskole med Asta Brummer og mig som medhjælpere. Ved at regne efter ser jeg, at det stemmer; men — hvor er de 35 år blevet af? —

Når jeg tænker tilbage på de to år i »Hjemly«, kan jeg sige med sangens ord: De skjønne ungdomsdaw, å ja. Men jeg synes egentlig ikke, det er så længe siden.

Det gik mig, som det sikkert er gået I andre, der fandt vej til »Hjemly«. Jeg følte mig hurtigt hjemme. Jeg husker endnu Karen Appels venlige smil, da hun som den første tog imod mig i gangen; men noget af det, der står tydeligst for mig, er hendes hjertelige latter, når vi i en ledig stund spillede Botsje. Kan du huske, hvor vi morede os, Astrid Larsen?

I det hele mindes jeg de to år i »Hjemly« med stor taknemmelighed. Jeg traf der mange både ældre og yngre i skolekredsen, som jeg aldrig vil glemme. Jeg var meget ung — kun 22 år —, og I kan nok tænke, det var spændende, om det nu ville lykkes at klare arbejdet til Appels og skole-

kredsens tilfredshed. Når det gik, skyldes det jo ikke mindst Aksel Appels faste ledelse og gode råd; men det skyldtes også i høj grad den venlighed, hvormed hjemmene kom mig i møde. Jeg vil ikke nævne navne; men det varmer mig endnu om hjertet, når jeg tænker på mange af jer, der den gang havde børn i skolen.

Og så alle I børn og unge — ja, undskyld! Nu er I vel ved at være gråhårede? Men I kan tro, jeg husker jer. Ved at se på det skolebillede fra efterskolen, jeg har liggende foran mig, husker jeg så mange småting fra det daglige liv på skolen, at der kan blive en lille tildragelse knyttet til omtrent hvert ansigt på billedet.

Jeg ved, at den første lærerinde, den flinke og afholdte Asta Brummer, er død. I andre ved jeg kun lidt eller intet om. I var vist alle, på nær Kirsten Høj, øboer, og jeg har nu i over 30 år boet nord for Limfjorden i det skønne Vendsyssel. Noget nært naboskab har der altså ikke været mellem os; men det har været dejligt at sidde og opfriske minderne fra »Hjemly« i tiden fra 1916—18, og jeg er glad ved nu ad denne vej at kunne sende jer hver især en hjertelig hilsen.

Magnus Sørensen,
Lørslev skole, Lørslev.

Årsskriftet.

Det ligner en kritik (i betydningen: recension), men er måske snarere en læseranalyse. —

Hvad er årsskriftet? —

Hvad betyder det for den enkelte? —

Hvorfor betaler man — med *man* menes i første række os, der reelt set står uden for »kredsen« — disse tre kroner ved juletid? —

Er det alene, fordi tre kroner i sig selv er så lidt, at man hver gang undres over, at prisen endnu ikke er sat op —

en elevforening skal vel bruge penge — eller er det, fordi det ganske simpelt slinker igennem sammen med alle de andre to-tre-fem-kronersshenvendelser til mere eller mindre værdige formål, der i denne indsamlingsflommens årstid dumper ind gennem brevsprækken eller åbenbarer sig på anden måde — altså fordi man i sløvet tilvanthed ikke gider reagere anderledes end ved at betale? —

Hvis det er af en af disse grunde, er det faktisk synd både for skriftet og for os andre, og det burde helt enkelt ikke trykkes. Der er jo ondt om papir.

Men det *kan* jo også skyldes andre grunde, at man ikke lader det gå tilbage. Det kan f. eks. være, at man synes om det, har interesse af at læse det, eller det kan ligge i et eller andet individuelt sværtforklarligt, noget som måske bare en narkoanalyse og måske ikke engang den kan bringe for dagen.

Så vidt jeg erindrer, har ingen tidligere forsøgt at forklare dette, men er det trods alt sket, har det givet ikke været under denne form, men højst sandsynligt i en *bestilt* artikel — »*man har bedt mig skrive*« — og derfor så som så med værdien. — Fy! — Skulle han mon være uartig. — Måske, og måske netop ikke. —

Jeg vil ud fra denne betragtning om værdien ikke forsøge det umulige — at være ærlig — men blot forsøge at være det, *jeg tror*, kommer ærlighed nærmest. Vi kender Sokrates' tanke om sandheden, der ikke kan påvises, ikke opnås, blot tilstræbes. Ingen har eller kan skaffe sig patent på, at dette eller hint er sandhed eller ærlighed. Det må altid blive individuelt. Derfor vil jeg ikke skrive artiklen til bladet eller årsskriftet, men til mig selv, for mig selv, og så eventuelt sende den til årsskriftets redaktion. —

Over for de læsere, der ikke allerede har givet op, vil det måske være rimeligt, at jeg præsenterer mig, da jeg må gå ud fra, at navnet alene intet siger.

Jeg *hed Aage Martinus Hansen*, afviklede min skolegang ved »Hjemly« friskole, sidste halvår (1912—13) i eftersko-

len hos Brøndsted. Vinteren 1916—17 på ny efterskolen hos Appel. — — Hedder nu Aage Haxell, kriminalpolitimand, leder af drabs-, narkotika- og sædelighedsafdelingen i Aarhus, har udgivet to socialromaner hos Gyldendal velsolgte og af pressen velmodtagne, videre et bibliofilt arbejde om politiets deportation hos Kaj Munks berømte bogtrykker, Louis Rasmussen i Ringkøbing, medforfatter til enkelte større arbejder og i øvrigt noveller og kroniker, som jeg ikke har tal på. — Lykkelig gift, har haft sølvbryllup ingen børn. — Således de nøgne facts.

Underligt at sætte sig hen og skrive en artikel som denne den 25. april — for det *er* den 25. april og tilmed årets første egentlige forårsdag. Men alting har en årsag. For det første er det ikke dag. Det er nat, og det er ikke derude, hvor foråret lever og ånder. Det er København, hvor foråret blot betyder solvarmet sten og støv. Midlertidig tjenstgørende ved Statens Politiskole sidder jeg på mit hotelværelse og slås med et foredrag —

Och ensam i kvällen den sena
jag slåss med en smäktande vals,
och jag är ganska mager om bena,
tillika om armar och hals.

(Niels Ferlin.)

— der samtidig skal blive kronik om afskaffelse af begrebet straf, ikke blot visse former for straf, men straf i sin helhed.

Til dem, det kan interessere — pædagoger i denne spansk-rørsnakkens tidsalder — kan jeg som et sidespring afsløre, at straf selvfølgelig bør afskaffes, og at den også vil blive det, som noget kultiverede mennesker imellem uværdigt. Det vil ikke blive i dag eller på een gang, ikke op af den ene grøft blot for at havne i den anden, men gennem en sund udvikling lidt efter lidt.

Det var denne tankebane, jeg var kørt fast i, trængte til at få koblet fra et øjeblik, få andet blod op i hjernen. Men

hvorfor så kaste sig over netop årsskriftet og ikke i stedet skrive noget andet, der f. eks. kunne give penge. Ja, måske er dette allerede svaret eller i hvert fald en del af svaret på mit spørgsmål: — Hvad betyder årsskriftet for den enkelte? —

Jeg vil imidlertid foretrække at gå frem som obducenten eller, for at holde mig til det levende, psykiateren ved en mental observation — tredive sider »præmisser« og syv linier konklusion. Det har den fordel, at man kan nøjes med at læse konklusionen, men til gengæld den nakdel, at man ikke opdager fidusen, før man er færdig.

»Aarsskrift for »Hjemly« efterskole« afviger ikke væsentligt fra andre skoleblade. Jeg besøgte en dag en af mine venner eller lad mig nøjes med at sige bekendte — venner er et som oftest misbrugt ord — på hans kontor. Der var netop et sådant skoleblad i hans post. Det var ikke kommet med en hyggelig giroblanket, men som et direkte krav — opkrævning fem kroner + gebyr. Forkontoret havde betalt. Han slængte det irriteret til side: — »Nu er de der sgu igen, 5 kr. her og 7 dér, det bliver til penge alt sammen.« —

Lad mig her indskyde, at min årsgage ikke kan dække et kvartal af hans skat.

»Hvorfor ikke lade det gå retur,« forsøgte jeg blot for at sige noget. »Der er jo ingen, der tvinger dig.«

»Ja-a, det er godt nok, men der *kan* jo være et eller andet, man nok vil se.«

Han vrissede ordene ud, men så talte vi om noget andet. Bladet blev glemt, og hans vrissen hørte op.

Da jeg gik derfra, strejfede den tanke mig, at jeg kendte flere, der fik den art blade. Han fik åbenbart to. Jeg husker ikke, i hvilken eksakt form tanken kom, men når jeg genkalder den nu, synes den at minde mig om: barn i syvende led af et savn. — Jeg fik intet skoleblad. —

Men så en dag, hvor mange år efter husker jeg ikke, men det var engang i januar-februar 1948, kom det første. Det nåede mig over i rigspolitichefembedet, forsinket af urigtigt

navn og emballeret i en købmandspose med takket kant, men uden opkrævning, ledsaget af en troskyldig giroblanket, der enten ikke vidste, hvordan menneskene er, eller trods alt havde bevaret sin tro. Den unge dame, der fik besked på at gå på posthuset med de tre kroner, spurgte, om hun måtte vente til i morgen. Jeg svarede nej, og det kunne ses på hende, at hun troede, min skørhed var i tiltagende. Hvad var der at haste efter, når hun havde andet betydelig mere presserende arbejde. I dag er jeg selv omend ikke lige så forbavset så dog i hvert fald ikke klar over hastværkets årsag, men jeg må vel have haft en tanke med det, eller det har måske blot været en refleks, som en tørstig siger: ah! når han har drukket, selv om det kun var vand. — Inden jeg sov den aften, havde jeg læst det fra *a* til *z*, og nu står det sammen med sine to efterfølgere i en reol og skønt i sig selv værdiløse på den bedste hylde.

Hvad fandt jeg da i disse årsskrifter, der berettiger dem til denne plads, og som får dem til at trænge sig på, så man ofrer tid og nattesøvn, skønt man på forhånd ved, at ens tone falder helt uden for rammen? — —

Ingenting! — Absolut ingenting! —

Det lyder brutalt, og derfor er det måske klogt, at jeg, før jeg går videre, ganske kort bemærker, at når man har fem og tyve år bag sig i kriminalpolitiet, har været krigsdeltager i en partisanbevægelse, fange i koncentrations- og krigsfangelejr og endelig (og dette ikke mindst) leder af en udrensningsafdeling i en efterkrigstid, hvor dødsdomme var arbejdets naturlige resultat, da har man set samfundet så meget fra ryggen, set så mange afklædte mennesker, at man er lykkelig befriet for enhver illusion. — Forfærdeligt, vil nogle måske sige. Intet er mere fejlagtigt. Først når den sidste illusion er røget, forstår man, hvilken belastning man er blevet kvit. Pladsen er ryddet for tolerancens frie vækst, altså dersom grobunden i øvrigt er egnet, og ikke den golde resignation alene tager overhånd. — Dette således ikke at forveksle med f. eks. kynisme.

Jeg fandt ingenting i disse skoleblade? — —

Åh jo, noget var der, en serie for de flestes vedkommende bestilte artikler skrevet af tidligere og nuværende lærerkræfter og af unge og gamle »flinke« elever. Men de sagde mig intet, disse artikler. Bogstavrækkefølgen lod mig upåvirket.

Når unge elever skriver i et skoleblad, bliver det stemnings- og oplevelsesberetninger, ungdommens problemer af i dag, bud fra ung til ung, og hermed ville de have sin betydning, blot skolens præg kunne rystes af. Denne altdræbende korrekthed renluget for selv det mindste fejltrin.

Den unge lærer, der skriver i samme blad, vil noget. Han vil yde, vil fortsat virke berigende. Tendensen er lige så afgjort forkert, som den er menneskelig. Pædagogien klæber ved læreren som paragraffen ved politimanden. Den dag, da politimanden opdager, at ligegyldighed med sagens udfald er en menneskelig værdi, og pædagogen ser, at det at modtage ofte er mere værd end det evigt bevidst givende, vil meget være vundet. —

Nuvel, hvem siger, at jeg har ret. Jeg er blevet så gammel nu, at de gange, jeg har taget fejl, begynder at veje tungt. — Også han, den unge lærerkraft, gør måske en indsats med alt sit villende, blot ikke for mig. Jeg har været med en postgang for tidlig.

Tilbage er så blot de gamle lærerkræfter og de gamle flinke elever — de, der siger og skriver, hvad man venter af dem — de, hvis artikler er memoirer med memoirens alle skrøbeligheder.

Jeg tror ikke på memoirer. Trods sin forklædning i sandheds gevant er de af alt skrevet vel nok det, der er virkeligheden fjernest, og det er vel også kun rimeligt. Man kan ikke begære, at mennesket objektivt skal kunne gengive, hvad det modtager subjektivt. Det er der ingen, der tør. Som druens saft skal memoiren gennemgå mange processer, før den bliver til ædel vin.

Meget vel, jeg hører indvendingen. Gamle elever og lære-

res memoirer i et skoleblad skal ikke være ædel vin. Der forlanges kun en hurtigt drikkelig landvin.

All right, men heller ikke til det blev de, for man tog kun den solbeskinnede sydside med, og det er den grønne, den blege, den sure nordside, der giver bouquet'en. I omtrent hver eneste artikel, i nogle endda flere gange, finder man ordene »*med liv og lyst*«. Man *kan* føle trang til at vende på medaillen for at se elverpigens hule ryg. Hvor ville det være velgørende, om bare een gjorde som Harry Martinsson, da han tog akademiets stol nr. 15 — arven efter Selma Lagerlöf og Elin Wägner — i besiddelse. Han løftede tre fingre til edens tegn og sagde stilfærdigt: »Det var ett helvete«. — Ordene tegnede en side af hans barndom, og ingen drømte om at vende på mønten, den klang ikke hult.

Det var, hvad *mine* øjne så — hvad *min* hjerne registrerede af disse artikler, og det kan således næppe have været det, der umiddelbart ikke lod mig i fred.

Men hvad da? — Kan det måske have været et vækket minde?

Nu gælder det at undgå den grav, jeg selv har gravet, og i stedet for at memorere nøjes med et par enkelte konstaterende.

Jeg kunne ikke lide at gå i skole, heller ikke i efterskolen, og det skønt jeg af egen fri vilje søgte den i anden omgang. — En upopulær og vel sagtens temmelig vanskelig elev til besvær for sig selv og sine omgivelser, til randen fyldt med hæmmende mindreværd og generthed, som en næsten psykopatisk selvhævdelsestrang ubønhørligt forlangte kvalt. Enhver kan tænke sig til resultatet uden at spørge skolepsykologen. Stupid frækhed og løgn fortrinsvis i den pralende genre er de midler, der er nærmest ved hånden. Omgivelsernes riposter falder hurtigt, og udebliver de en sjælden gang, er frygten for dem dog altid nærværende. Situationen, der kan dækkes af begrebet »*med liv og lyst*«, bliver ikke hverdagsforeteelser. — Naturligvis *har* der også været såkaldt gode øjeblikke. De har været få, og jeg har glem

dem, mens de bitre, skønt blegede og mulig karakterforandrede under lagringen, står tilbage og er alene om at give erindringen kulør.

Denne umiddelbart dystre skitse — frugten af min viljes anstrengelse for at fravriste erindringskartoteket i min hjerne et reelt billede — er ikke anført alene som bevis for, at min inkompetence som memoireskribent fuldt står på højde med de forfatterkategorier, jeg har kritiseret i det foregående, men mere for at afvise det »vækkede minde« i vanlig opfattelse.

Endnu et »men hvad da?« trænger sig på. Efter en ubrudt stribe negativer vil de fleste kræve noget positivt. Hvorfor mon for resten det, når så meget positivt dog alligevel ikke holder — når et negativ ret beset ofte er det, der dækker bedst — dækker uden at binde, der hvor et positiv blot afstumper.

— — Hvorfor værdsætter jeg årsskriftet? — Ingen er jo længere i tvivl om, at det er sådan fat. Alle ved det, men — forhåbentlig — kan ingen give det koncise svar på mit: *hvorfor?* —

Oldingens kæreste tankeysssel er barndom og ungdom. Billederne står — al fortegnelse ligegyldig — klare og skarpe i han hjerne. — *Hvorfor?* — Det biologiske bevis er ført og uimodsagt, men det psykiske? — Her er mulighed for endnu en doktorring, hvadenten den så bør falde i det humanistiske eller det lægevidenskabelige fakultet.

Sømanden, der er slået til vrage i Singapore's spiritus- og opiumsbrænding, mærker suget i brystet og varmen bag øjnene, når han ser en rødavid dug, den være sig nok så røgsværtet, på en trampbåds agterstang. — Sentimentalitet, selvmædighed, det forlorede land. — Nej, så enkelt er det næppe, for alt det magter syfilis og malaria at neutralisere.

Dollarkongen — han, som fattigdom og elendighed drev ud, før han endnu vidste, hvad ude og hjemme var, føler matheden i knæene, når han træder ned fra luksuslinerens

trappe og mærker Kastrups græs under skosålerne. Han drukner det måske i ord eller skjuler det i tavshed, eller han græder for at vise sine tårer frem, men hvis han samtidig tænker, vil han måske føle, måske endda erkende, at der bag al menneskelig underlig optræden sker noget — en indfrielse — et løfte, der bliver holdt — et kald, der bliver lydt — noget, han ikke ved hvad er.

Hvorfor?

Hvis man vil anerkende et dogme, kan meget forklares. — Jeg vil ikke anerkende dogmer.

Konklusion:

Hvad betyder årsskriftet for den enkelte, for den gamle? — Jeg ved det ikke. Jeg ved blot, at det har en betydning, og den viden er mig nok. —

Aage Haxell.

Møre folkehøgskule, Sunnmøre i oktober 1951.

Kære kammerater og venner!

Mellom bakker og berg utmed havet
 heve nordmanden fenge sin heim,
 der har sjølv heve tuftene grave
 og sett sjølv sine hus oppå deim.

Ivar Aasen.

Jo, dette er en hilsen fra Noreg! Noreg i den mest skønne høst, man kan tænke sig, en høst og eftersommer, man aldrig vil glemme, og bare jeg var i stand til at beskrive det for jer. Men det er så svært, og dog må jeg prøve at gi' et billede af landskabet her omkring. Hvis I så også bruger lidt fantasi, går det vel. Se for jer Noregskortet som det store løvegab, der vil sluge vort lille Danmark, find Bergen-Trondheim — også de kvikkeste hjerner finder Ålesund, der, hvor der er så utrolig meget fisk. Altså, vi er

på Sunnmøre, og det er Noreg, akkurat som vi forestiller os det, høje fjelde, 12—1400 m, lange, trange dale med smågårde, elvene og fjordene, bygderne som små selvstændige stater, den friske lette luft — og den megen vestlands-regn.

Ørstavik er en ganske alm. bygd. Men en bygd med udvikling og fremtid. Den ligger her for enden af Ørsta-fjorden, to timers sejlads fra Ålesund, 700 km fra Oslo. Langs fjorden og rundt om bygden rejser der sig høje fjeldvægge, enkelte steder brudt af småbygder.

Men nu er det efterår med klar luft og sol. Man nyder hver solstråle efter en lang sommer med regn, regn og atter regn. Godt, fjorden er lige uden for døren til at ta' alt det vand, ellers ville vi ha' svømmet væk. — — Birketræerne på fjeldsiderne er klædt i gult, grønt og brunt i tusind nuancer, blåbær-skoven er rød-bladet og småkrattet gør alle mulige anstrengelser for at gøre indtryk på de unge, stolte birketræer. Det er et farvespil uden lige, når solstrålerne leger på fjeldsiderne.

Aldrig er vel solen gået skønnere ned end netop nu i disse efterårsaftener. Lige i det øjeblik, solen forsvinder bag den højeste fjeldkam, bruser der et slør frem over alle fjeldtoppene, et blåligt klart slør, der på en forunderlig måde skaber en gennemsigtig horisont sammen med den gulrøde himmelrand.

Nej, jeg ved ikke, om I kan forestille jer, hvordan naturen gør det smukt, men det er i alt fald noget af det, der har gjort mest indtryk på mig i denne tid.

Nogle vil sikkert spørge, hvad alt det med sol, farver og klar luft skal være godt for, når der er arbejde, der venter på os derhjemme? Hvorfor rejser vore karle og piger fra deres egentlige virkepladser og bliver så optaget af andre landes egenskaber, at de glemmer alt andet?

Jo, heldigvis gør de det, og mange flere burde gøre det. Få er det, der glemmer sit eget land ved at lære andre lande at kende. Man sammenligner det fremmede med det derhjemme, og man finder, at i de fleste tilfælde er det nu lige

så godt, det vi er vant til. Man lærer, at andre lande har problemer, der tit er større, end vi tænker på. F. eks. her i Noreg er trafikforholdene vel nok tålmodighedsprøver for os. Men det er sundt at se venlige ansigter, selv om der er seks timers ventetid i Åndalsnæs, og sidste færge sejlede for ti minutter siden. Man lærer at ta' det med ro, og at alting går alligevel, selv om der er vanskeligheder. De er jo da til for at overvindes.

Sommeren heroppe er gået så hurtig med store og små oplevelser, regnfulde hverdage og solskinsdage, lange og kortere ture. — Men skæbnen ville, at jeg skulle lære at kende landet fra en hel anden side. Jeg har fået den oplevelse og glæde at være elev på en nordisk-norsk folkehøgskule i vinter. Selv om det er på begynderstadiet endnu, kan det måske interessere nogle af Jer at vide lidt om norsk høgskule-virke. Det skal siges, at jeg jo er godt kendt med familien og forholdene her, da det var hos forstander Einar Arne, jeg var hushjælp i sommer. Vi er 18 elever, 5 gutter og 13 jenter, så det er en lille flok, og alligevel synes jeg, vi fylder godt her. Undervisningen er for jenternes vedkommende delt i praktisk linje med husholdning og teoretisk linie med flere skolefag. Vi har mange, gode historietimer, noregssage-, verdenssage-, bibellære, samfundslære og foredragstimer. Gutterne har sløjd og jenterne vævning.

En ting er uhyre taknemmeligt at arbejde med, og det er gymnastikken. Den er meget lidt brugt, både i foreningsarbejdet og skolerne. Jeg skal i vinter forsøge at gøre interessen levende og prøve at få den med ind i ungdomsarbejdet. Foreløbig går det over al forventning.

Det bærende i ungdomsarbejdet heroppe er folkeviseleken, og I kan tro, det er morsomt. Det er lidt vanskeligt at komme i gang, fordi hver eneste sang har sin forskellige lek, og der er bestemte tempi og rytmer — og stil over hver lek. Man skal kende sangens indhold, inden man kan leke rigtig. Jeg glæder mig til at lære Jer nogle af dem.

Ja, der er meget at lære og se alle steder. Men det for-

pligter! Hvad kan det hjælpe at køre og se så meget i sin ungdom, hvis man alligevel ikke når længere? Står der ikke i højskolesangbogen, at vi skal se os ud og spejde i fremmede egne? »Dog må du aldrig glemme, at her du hører hjemme, og livets dåd du skylder dit folk og dit fædreland.«

Vi skylder alle vort hjem og vort fædreland det bedste i os.

Ikke synes, men være.

Må dette være en hilsen til kammerater fra 1945—46 og alle I, der i årenes løb også blev kammerater og venner.

Taknemmelige efterårshilsner!

Solvejg på »Høsthåb«.

Først kom manden — en formiddag i oktober. — »Du skal gætte, hvem jeg er, for du kan altså ikke kende mig, ser jeg!« Lød det. Selvfølgelig gennemgik hjernen forskellige ældre årgange elever — men nej! — Samtalen drejedes heldigvis sådan, at det stod klart, det var lærer — ikke elev. — »Det er jo Gaardmand!«

Så kommer hilsenen — fra »æ Hornborg degn« — specielt til årgang 34—35, der kan glæde ham med at sende en hilsen og desuden træffe ham til elevmøde 1952 og opfriske »gamle« dage.

Adr.: *Ejnar N. Gaardmand,*
Hornborg skole, Flemming st.

Jeg vil gerne sende en hilsen til alle, der havde deres gang på »Hjemly« vinteren 1940—41 — enten vi kender hinanden fra efterskolen eller børneskolen. Det var den første besættelsesvinter med de hidtil ukendte mørklægningsbesværigheder og de hvide klude om armen, når vi færdedes ude efter mørkets frembrud. De våde tørv og brun-

kullene holdt deres indtog ved fyrene. Men de ulemper, der på den måde fulgte, gav ikke noget skår i skolearbejdet og samværet — måske tværtimod. Det er med glæde, jeg tænker på forskellige oplevelser fra den tid, og jeg håber, det er gået de fleste af jer på den måde.

De sidste år har jeg været ved skolevæsenet i Esbjerg, hvor jeg i vintertiden — ligesom på »Hjemly« — har alt det at bestille, som man kan ønske sig.

Esbjerg den 1. oktober 1951.

Venlig hilsen til alle.

Hans Hannemose.

Hilsener til Elevmødet 1951.

En venlig Hilsen og mange Tanker sendes alle ved Elevmødet paa »Hjemly«. I Aar kan jeg ikke selv komme. Om ca. en Maaned kommer jeg til Danmark paa det aarlige Ophold. Vi havde en dejlig Tur i Pinsen: 10 Dage ved Pyrenæerne og i Biarritz, og saa var vi en Tur inde i Spanien i San Sebastian. Det var en stor Oplevelse, der er meget smukt i Pyrenæerne. Paa Hjemvejen tog vi over Lourdes. Det var mærkeligt gribende og betagende.

De venligste Hilsener sendes fra

Agnes Andersen (Elev 1924—25).

Kære kammerater fra vinteren 1940—41.

Tænk, at det er over ti år siden, at vi forlod »Hjemly«! Jeg for mit vedkommende synes, at det er helt utroligt, men på den anden side, når man tænker tilbage, så har det trods alt været nogle dejlige år, hvor man har set og oplevet en masse.

Dette er tredje sommer, jeg sejler som stewardesse med

M/S »Kronprinsesse Ingrid«, der går i fast rutefart mellem Danmark og England, nærmere betegnet Esbjerg-Harwich. Det var min mening at forsøge at komme med en langfartsbåd, men når man først er faldet godt til et sted, er det lidt svært at flytte.

Her er vi om sommeren ni stewardesser plus to faste ferieafløserer; vi sejler ca. fem uger og har ferie den sjette, men til gengæld er der så godt som ikke nogen frihed i den tid, vi sejler. Vi går fra Esbjerg hver mandag, onsdag og fredag, og fra Harwich tirsdag, torsdag og lørdag i sæsonen, og da det tager ca. 19 timer at sejle over, har vi kun fem timer i land, og de går med travlhed med at få gjort klar til at modtage de næste passagerer. Om sommeren, når turistklassen er åben, kan vi have op til 340 passagerer, deraf de 150 på 1. klasse.

Nu holder sommersæsonen imidlertid op den 17. september, og vi sejler kun to ture om ugen i stedet for tre, så vi har overliggedage i England, hvor der er tid til at gå i land.

Vi regner med at skulle blive ved at sejle til sidst i oktober, hvorefter »Kronprins Frederik« overtager ruten alene, da der ikke er så mange passagerer om vinteren, at det er nødvendigt med to både. Så lægger vi op nogle måneder og begynder sandsynligvis igen i februar med at sejle mellem København-Oslo nogle uger, inden vi skal tilbage til Esbjerg igen. Det har vi gjort de andre år også, og det er rart til en afveksling.

Nu håber jeg at se livstegn fra nogle af min årgang, når nu dette årsskrift kommer, og hermed mine bedste hilsner til jer alle.

Rita Hansen.

Rita skriver i privat brev, at hun sender sin hilsen, mens hun er hjemme på ferie, men, at det — trods indbydelsen til 10-års jubilæet — som »sømand« var hende umuligt at komme.

Kære kammerater!

Jeg sender her igennem en hilsen til jer alle og særlig til jer, som var med til jubilæet. Det var lidt af en skuffelse, at der ikke kom flere; men det var selvfølgelig også en travl tid. Dog er der ingen af jer, der kan undskylde sig med, at I ikke vidste det; for Appel har skrevet til os alle. Selv om han ikke kendte vores personlige adresser, har han skrevet til vores hjem.

Det var ellers en dejlig dag, vi havde, og vi fik ordentlig gamle minder opfrisket; for det lød stadig imellem os: »Kan du huske?«, og vi fik os en herlig sund latter over de forskellige episoder fra dengang. Vi talte også om jer, som ikke var med, og fik lidt at vide om hver især. Jeg kan da fortælle jer, at vi morede os over Gunnar Aksglæde, da han kom; for han havde et værre mas med at få motorcyklen til at holde op med at tude.

Jeg er gift med en slagter og bor i Sandager ved Gislev, så hvis nogen af jer skulle komme forbi, så kom endelig ind og tag mand eller kone med. I må gerne skrive til mig, hvis nogen af jer, der bor nær ved hinanden, kunne tænke jer at komme og se til mig. I skal være velkommen alle!

Venlig hilsen.

Anna Marie Jørgensen (f. Andersen),
Sandager pr. Fjellerup st.

Kære Kammerater!

Da Agnes har bedt mig skrive lidt, vil jeg prøve, om jeg kan. Jeg er nu gift, og vi bor hjemme. Vi har tre Dreng. Mine Oplevelser er jo ikke de store, men giver dog sine Glæder.

Dengang jeg gik i Efterskole, tænkte jeg tit: Uha, hvor er der dog meget, vi skal lære! Men nu bagefter er jeg skam glad for det, og baade Appel og Agnes har deres egen Maade paa at lære os, hvad enten det gælder Alvor eller Leg. Jeg husker Agnes i Frikvartererne. Hun skulde nok

faa os ud at røre Benene, og en Omgang ud at slaas med Sne gik hun heller ikke af Vejen for.

Jeg synes, det er en vældig god Idé, at Elevskriftet er kommet i Gang, saa vi kan læse, hvad vore Kammerater har at fortælle, og for mit Vedkommende ogsaa, hvad Elever fra andre Aargange skriver.

Hermed vil jeg saa gerne sende en Hilsen til alle mine Kammerater fra Vinteren 1940—41.

Skulde vi saa ikke se, om vi kunde komme lidt flere til Elevmødet næste Aar.

Ingeborg Søgaard Nielsen, Dahls Mølle.

Kære gamle skole.

Jeg vil hermed sige mange tak for opfordringen til at skrive lidt til elevskriftet, og jeg vil ogsaa gerne gøre det så godt, som jeg formår.

Ja, det er jo snart nogle dage siden, vi rejste fra »Hjemly«. Det er kun få af kammeraterne, jeg har hilst på siden, og jeg er derfor glad for at kunne gøre det ad denne vej.

En af de bedste i flokken, Svend Andersen fra Horne, er ikke mere. Det var synd, at han skulle så tidlig af sted, men det har altså været hans skæbne. Lad os mindes Svend. Jeg holdt af ham, for han var en god kammerat.

Julen står for døren. Der synges og tales om fred i vore kirker og i hjem landet over. Men der er ikke fred mellem menneskene. Der var krig, da vi kom til »Hjemly«, og der var krig, da vi drog derfra. Siden har vi jo mærket til lidt mere fredelige forhold herhjemme. Men verdensfreden var kun kort. Der er stadig krig, og der skrives og tales om krig. Selv om det omtrent er på den modsatte side af jordkloden, har denne krig ogsaa noget at betyde for os. Havde det været for et halvt hundrede år siden, havde den ikke berørt os af betydning. Men verden er blevet mindre, for ikke at sige, at den er blevet lille. Derfor har denne

krig også noget at betyde for os. Den kolde krig raser her. Der står en hård kamp. Blot et lille fejltrin, og den vil blive varmet meget op. Der udkæmpes en stor kamp på verdensskakbrættet.

Hvorfor skal der altid være kamp? Er det umuligt at leve uden kamp?

Ja, det er det faktisk. Naturen er indrettet sådan, at der skal være kamp. Dyrene kæmper. Det ene dyr lever af det andet. Menneskene dirigerer det så godt, som de formår. Planterne kæmper. De kvæler hinanden, gror over hinanden. Også her dirigerer vi.

Tilværelsen for os er en kamp, og var den ikke det, var der ikke meget ved at leve. Vort liv er en kamp. En kamp for en plads i livet. En kamp for det daglige brød. For de fleste mennesker er det kampen for det daglige brød, der er den største faktor. Nogle kæmper en ærlig kamp. Andre søger at gå den lettest mulige vej og tager så meget, de kan, fra dem, der ikke er udstyret med så god en forstand som de selv. Enkelte kæmper slet ikke, men lader stå til og lader det offentlige holde sig i live. Heldigvis er det kun få.

Vi er mennesker, og vi er sat til at dirigere naturen og dyrelivet i denne. Men vi adskiller os ikke ret meget fra disse, når alt kommer til alt. Der er gode mennesker, og der er onde mennesker, og vi går jo imellem hinanden og har hver især ingen ret til at dømme andre. Vi ved jo ikke, hvorfor et andet menneske opfører sig, som det gør. Vi ved ikke, hvilke grundlag der er for netop den måde at gøre tingene på. Gud har ladet os gå mellem hinanden, onde såvel som gode. Det er sagt, at gode tider skal afløse dårlige og omvendt. Vi mennesker har jo en meget stor tilbøjelighed til at blive overgivne, når det går os godt. Og så skal vi straffes og have at vide, at nok skal vi lede livet her på jorden, men vi kan ikke gøre det, som det passer os bedst.

Der er et ungt forhåbningsfuldt menneske, der engang har sagt, at vi skulle helst leve livet, så vi kunne få glæde

af det. Det faldt da så naturligt at spørge, hvordan vi så skulle leve. Svaret kom med det samme og med sikker overbevisning om, at der ikke kunne være andet svar på det spørgsmål: »Det er at være noget for sig selv og for andre«. Bedre svar kan vel heller ikke gives på det spørgsmål. Unge mennesker, der sammen skal til at begynde for sig selv, føler glæde ved livet. De skal til at dele livets modgang og medgang med hinanden. De skal trøste hinanden, når det går trægt, og de skal dele glæden, når det går glat. Alt for mange glider fra hinanden igen. De glemmer for hurtigt, at de skulle dele alt. Den ene part vil ikke have andel i den andens bekymringer, og det er jo forkert. Livets goder lokker, ansvaret forsvinder, — de vil ikke kæmpe.

Hvorfor ikke tage kampen som en sport? Hvorfor ikke give sig tid til at få at vide, hvorfor ens medmennesker netop bærer sig ad, som de gør? Hvorfor ikke hjælpe dem, hvis man kan? Hvorfor sige, at andre mennesker er dumme, når man ikke ved, hvorfor de gør netop sådan? Vi har ikke samme muligheder. Vi har ikke den samme energi. Derfor kan vi ikke gå samme vej. På visse punkter har vi samme muligheder. Vi har mulighed for at hjælpe andre. Vi kan gøre det med en håndsrækning, når det kniber. Vi kan søge at forstå andres kamp i tilværelsen. Alene det er en meget stor hjælp, og det er ikke noget, der direkte koster en selv noget.

Man skal kæmpe for at skabe sig en sund og god tilværelse, sætte sig et mål og kæmpe for at nå det. Når man det, skal man sætte sig et nyt.

Så gør man noget for sig selv.

Man skal glæde sig over andres kampe for at gøre det samme, glæde sig over de resultater, som de når. Man må ikke være misundelig på dem, som gør det bedre end en selv, men søge at lære at gøre det lige så godt. Man skal søge at hjælpe dem, der har det vanskeligere end en selv. Så er man noget for andre.

Det var sådan, vedkommende unge menneske mente,

man skulle gøre for at få glæde af at leve, og ingen tør vel påstå, at det ikke er rigtigt.

Glædelig jul, alle sammen! Mange hilsener til kammerater fra 1940—41 holdet.

Anders Simonsen.

Møre folkehøgskule i juni 1951.

Kære alle; særlig I få fra vinteren 1945—46!

Så er der atter elevmøde på »Hjemly«, og gamle og vel mest unge elever vil på lørdag og søndag samles, drøfte minder fra en dejlig vinter sammen: »Kan Du huske, da Appel . . .?«

Mon ikke det meget er den slags, der kommer på tale, når man samles til elevmøde på en efterskole. Det må vel forklares på den måde, at det er de mest spændende begivenheder, der huskes længst — og dog, det behøver ikke at være sådan. Det alvorlige og det jævne husker vi også. Men det er gået ind i vor bevidsthed som det, der hører »Hjemly« til.

Ja, der er meget, der kommer op til tankernes overkant, når man får det lille hvide kort. Hvad fik vi egentlig ud af den vinter? Ja, en hel del regning og dansk o. s. v.; men det er nu ikke det, jeg her tænker på. — Er efterskolen et springbræt til højskolen. Det skulle den jo være; men for de helt unge tror jeg knap, den giver noget egentligt indblik i, hvad højskole er, og der tror jeg, den har endnu en lille opgave. Der er mange af de helt unge, der godt kan »tåle« et foredrag, ganske jævnt ud fra åndelige og folkelige synspunkter.

Nå, men hvad har det med elevmøde og gamle elever at gøre? Nej, men det er blot, hvad der kan komme på tankebane, når der tænkes fem år tilbage, og jeg håber for mange af jer, ja, jer alle, at I har gået og tænkt et og andet angående jeres indtryk fra den vinter, I var der. De sidste år-

gange synes sikkert, at stilene var lidt for svære, og det med at pille op i håndarbejdstimerne var dog for galt. Ja, det er jo også det, I har i frisk erindring.

Men vi andre, der har set en del andet, tænker tilbage med taknemmelighed for det, der blev os givet i det store og hele, det, at vi lærte at respektere hinanden, holde orden, både i fritid og timerne, og at vi lærte at høre os for det, ingen af os kan forklare, — jeg ser billedet over den store tavle i efterskolen, — det brugte vi til spejl, når vi skulle se, hvad de bagerste foretog sig. Men nu ser vi, det er Ansgar, der døber det lille barn, og nu ved vi, at det er netop sagen.

Ja, tal nu sandt om småt og stort,
og jævnt om alt det høje!
thi godt er alt, hvad Gud har gjort,
og klart er barnets øje!

Grundtvig.

Ja, jeg er »hushjælp« her på Møre i det dejlige Norge og befinder mig aldeles glimrende; her er natur — dog ikke helt den samme som derhjemme. Men jeg tror, jeg bliver næsten lige så glad for fjeldene her, som jeg er f. Eks. for Thingskoven.

Til vinter kommer jeg nok hjem og vil så til at virke med gymnastikken — fra sidste vinter på Snoghøj.

Alt vel og rigtig gode dage — mine tanker vil følge jer!
Mange, mange hilsner.

jeres hengivne

Solvejg.

P.S. Som den senere ankomne hilsen til årsskriftet fortæller, blev Solvejg i Norge. A.A.

Mange hilsner sendes til alle kammeraterne fra vinteren 1947—48. Jeg er nu her i nærheden af Solvejg og befinder mig lige så vel i den storslåede norske natur som hun.

Birgit Juel Jensen.

Mange tak for indbydelsen til elevmødet. Desværre kan jeg ikke komme i år, det er jeg for langt borte til. Men jeg sender lige denne hilsen til alle fra vinteren 1949—50 med ønsket om, at I må få nogle gode timer sammen.

Jeg er i Norge og tjener på en lille gård i nærheden af Vos, ca. 100 km før Bergen. Hvis I synger »På Vossevangen, der vil jeg bo«, kan I tænke på mig. — Det er flinke mennesker, jeg er hos. Det hele er lidt gammeldags. Men det er helt interessant at se andre forhold. Om en uges tid skal vi flytte op på sæteren. Det glæder jeg mig til. — Jeg ville gerne være med iblandt jer. Men jeg tænker på jer, og så mødes vi til næste år.

De bedste hilsener til alle, som husker mig.

Kirsten »Tåsinge«, c/o J. Matland, Bulken, Norge.

Jens Jørgen Høgh var forhindret i at komme og sender hilsen til kammeraterne 1950—51.

Ved et 100-år.

Far fik som ældre lærer den opgave at indføre et nyt »fag« på landbrugsskolen. Det blev vist kaldt driftslære og skulle opsamle, hvad der kunne have betydning for eleverne, men ikke kunne blive behandlet under den almindelige faggruppe. Far var gennem et langt livs erfaring og gennem de forskellige arbejdsopgaver, han havde været betroet, vel skikket til at vejlede den ungdom, der stod for snart at skulle sætte bo: se på jord, på bygninger, ordne lån, planlægge sædskifte, sætte besætning og maskiner ind o. s. v. En dag, far gik i haven, opfangede han en sætning fra elever, der gik forbi: »Nej, nu går han snart for vidt, den gamle!« Tonefaldet var venligt. Men sætningen var fremsat for at skulle høres. Hvad var da faldet dem på sinde? Jo, far havde talt med dem om, at, når de skulle ud

at se på ejendom, skulle de tænke på deres kæreste, helst tage hende med, og de skulle have i tankerne, om egnen passede dem, om der var mennesker, de kunne have udbytte og glæde af at komme sammen med, have i tankerne, om der var et menigheds-, folke- og skoleliv, som de og deres børn kunne opbygges ved at være med i!

Det var den gamle friskoledreng, der talte. Far følte det som sit livs store lykke, at han i næsten hele sit lange liv var indlevet i fri skole og fri menighed, fra han som lille dreng under tyskeråget gik i den lille frie danske børneskole på Rødding højskole og sad i den frie menighed samme sted, fra han i ungdom og første manddom havde den lykke at komme til at tjene og virke i ligesindede kredse, og til han i over 60 år levede og virkede ud fra »Skovvang« og sammen med sine kære var nær knyttet til fri skole og fri menighed. Han følte, at han boede midt i sit folk.

Vi har her et udtryk for, hvad friskole er, nemlig: et liv i hverdagen med tak for sundhed, for arbejde, for hjem — et liv med sindets opladthed over for alle gode gaver, der kommer oven ned: livet inden for »grænser, der er sat af Gud«, livet i og med ham, »som i tidens fylde gav os sin søn«, og som er »hyrde god og glædens kilde« — et liv, der virker rodfæstethed for en selv og samtidig frigørelse i forholdet til andre, der søger livet inden for andre af Gud satte grænser. Er det forslidt at synge: »Et jævnt og muntert, virksomt liv på jord«, »Jeg elsker de grønne lunde«, »O, kristelighed« og f. eks. slutte med: »Der skinner en sol i lys og løn, hvor ånd har mund og mæle. Som fugle små, når skov er grøn, da kvidrer barnesjæle«.

Friskolen er i sit egentlige væsen ikke just det at holde skole. Den er i virkeligheden et samliv. Dette liv kan som samlivet i et hjem være underkastet bølgegangens kår, kan være sit egentlige væsen mere eller mindre bevidst. Men trues hjemmets samliv eller friskolen, da rejser sig de bundne kræfter, da viser det sig, at »immer vælder vand, hvor været haver«. Måske først under faren for at miste

hjemmet, at hjemmet bliver bevidst. Måske først under det at være kommet bort fra friskolen, at denne bliver bevidst. Hjemmets liv kan sløves. Friskolens med. Men det kan ske, at der bliver »spået over de døde ben«. I den forbindelse kan det måske gå an at sige, at man skal fare varsomt med at tale om »fattige« eller »rige tider«. Man kan komme til at takke for tider, der i tiden synes som en grå hverdag.

Der findes en del friskoler uden skole.

Men det naturlige er, at, hvis betingelserne ellers er til stede, f. eks., at der er børn til en skole (det er nemlig ikke altid tilfældet), at der da oprettes en skole for børn, vel også for unge. Hvad er vel mere i naturens orden, end at mor og far vil leve børnene ind i det, der har været og er deres eget livs dybeste lykke: hjemmets liv i bøn og arbejde, i alvor og gammen, i nynnen og sang, i lønkammerliv og i fællesskab. Et liv må rodfæstes for at tåle storme og for at bære frugt. Jo mere rodfæstet og bundet et menneske er fra barndommen af, des mere egnet er det til at modtage fornyelse og påvirkning fra virkelige livsværdier andet steds fra. Der kan vel siges: kun rodfæstethed og bundethed giver den virkelige åbenhed mod og betingelse for at kunne tilægne sig andres livsvisdom og -rigdom. Denne rodfæstethed og bundethed, ønsker mor og far, deres barn skal ikke oplæres i, men opleve, for at det kan leve et frigjort menneskeliv.

Så samles da de, der her skimter mål og vej, hvad enten de er forældre til undervisningspligtige, har været det, venter at blive det eller aldrig når den lykke. De samles og beder en lærer eller et lærerpar om at hjælpe sig med dette, helst et lærerpar, der har samlivets glæder og sorger, skuffelser og håb, samlivets bølgegang.

Hermed er givet, hvilke »kvalifikationer« en lærer her må have: en ikke færdig mand, der glæder sig til mere og mere at opleve og tilegne sig det, hjem, folk og menighed vidner om, og som derved venter at finde lys over vejen fremover.

Friskolen er i særlig grad kaldt hjemmets skole. Et enligt menneske kan få lykke til at danne et godt hjem for få eller mange eller blive til velsignelse i en skolegerning. Med dette i tankerne vil det af det forud skrevne forstås, at hjemmets skole netop er friskolen. Det er ikke alle, der kan finde det klare udtryk for, hvad friskole er, eller hvorfor hjemmet slutter sig til friskolen, ja, vi stammer i grunden alle derpå. Men: hvad er stærkest i os, det bevidste eller det ubevidste liv? Hvem kan begrunde, hvorfor vi holder af hinanden? Jeg følger en dragen mod friskolen, og dens døre åbner sig for mig.

1952 er friskolens jubilæumsår, idet det er 100 år siden, Christen Kold begyndte sin børneskole i Dalby på Hinds-
holmen. Det kunne være fristende at komme ind på fri-
skolens historie gennem de 100 år. Jeg havde vel dette eller
hint, jeg gerne ville sætte en finger ved eller sætte en streg
under. Det ville ske ud fra en taknemmelighedsfølelse mod
dem, der begyndte, og hvoraf mange endnu levede, da jeg
var barn, og ud fra en taknemmelighedsgæld til dem, der
levede det ind i mig og gjorde, at jeg fandt min tjeneste
netop dér. Jeg skal ikke falde for fristelsen. Andre har for-
talt historien og vil gøre det langt bedre, end jeg kan. Men
jeg kan ikke skrive dette uden at nævne, at forudsætningen
for Kold og hans samtid var troen på: Guds kærlighed og
Danmarks lykke. Det kan lyde romantisk, men er den
»krasseste realisme«. Christen Kold var jyde, og vi er endnu
mange »jyder«. Vi går endnu ud og ind i mange hjem, der
bygger deres hjemliv på nævnte tro. Det giver os håb, for-
trøstning, frimodighed. Det kan også styrke frimodigheden,
at der i den sidste tid er oprettet nye friskoler på det gamle
grundlag, hvad deres »tilknytning« fortæller: Rødding i Søn-
derjylland i forbindelse med frimenigheden dér, Hammerum
i forbindelse med valgmenigheden dér og i Herning, Vol-
ling i forbindelse med Rødding-Krejbjerg valgmenighed i

Salling, og nu kommer der sikkert også en i forbindelse med Holstebro frimenighed. Det er sundhestegn, og det kan måske virke tilbage på os, der sidder i de »gamle« friskoler, så vi besinder os på værdien, vi er født til, så der »spås over vore døde ben«, så vi ikke blot er med for gammel skiks skyld. Nødig skulle vi først miste vor »odel« og så for sent blive den bevidst.

Der vil blive skrevet og talt meget om friskolen i det kommende år. Prøv at være med i det i »stille timer«. Der er også mange gode bøger, der kan kaste lys over friskolen. Jeg skal nævne: Fr. Nygaard: Kristen Kold, Austlid, en nordmand: do., Kristen A. Lange: Den danske friskole I—II, A. Ankerstrøm: Friskolen gennem 100 år I—III, Anders Uhrskov: Friskolefolk, Jørgen Nielsen: Af en gammel friskolelærers erindringer og mange andre enkeltskildringer som den sidste. Efter nytår kommer en bog af Johannes Jensen, Sødinge, en vurderende fremstilling. Den kommer til alle medlemmer af Dansk Friskoleforening og kan til den tid fås i boghandelen. Den er et vægtigt indlæg fra friskolen af i dag. — Den første lørdag, søndag og mandag holder »Dansk Friskoleforening« et lands- og jubilæums-møde i Ryslinge, hvortil I er velkomne.

Aksel Appel.

Et indlæg.

På et møde for ungdomsledere på Dalum Landbrugsskole førtes et ordskifte om friskolen og ungdomsarbejdet, indledet af friskolelærer Egelund Rasmussen, Trunderup, og lærer A. Toftegaard, Landet. Ordskiftet fortsattes i »Dansk Ungdom« og er gengivet i »Bavnen«. Bl. a. skrev redaktør Thorvald Laursen, »D. U.«:

Læg mærke til annoncesiderne i de fynske aviser på visse årstider, hvor de vrimler med indbydelser til andespil og offentlige eller balforeningsballer. Og det er i den landsdel,

hvor sangforeninger, skytte- og gymnastikforeninger, friskoler, valgmenigheder og den første højskole begyndte. Når det er gået således med ungdommens forlystelsesliv, som det ser ud til, er det ikke underligt, om beskyldning for indsnævring undertiden rettes mod friskole- og valgmenighedskredse. De har det hyggeligt og rart inden døre — men de *må* også have en forpligtelse til at blande sig med »verdens børn« og være surdejg i sognets liv. Sidder de virkelig med lyset, har de pligt til også at lade det skinne for andre end deres egne. Og endelig havde de sikkert heller ingen skade selv af at få dørene slået op og få den forfriskning, det gi'r at gøre et missionsarbejde blandt »de andre«.

Dette blev mig for meget, og jeg tillod mig et svar. Tidligere elever ved, at vi har haft en meget stor aftenskole. De senere år har vi været nede i en bølgedal. Men I ved, at såvel i aftenskolen som efterskolen har et endog meget stort tal elever været fra den offentlige folkeskole. Jeg kunne have lyst til at gøre jer kendt med vort syn på disse ting i dag og skal iøvrigt henviser til de to blade fra foråret 1951.

På de tre artikler i »Dansk Ungdom« om ovenstående emne har *Aksel Appel* svaret sammesteds med følgende indlæg, hvis overskrift er: *Hus forbi*:

Den form, som lærer A. Toftegaard og redaktør Thorvald Laursen har givet deres indlæg i »Dansk Ungdom«, kræver et svar, og et sådant skal da forsøges her.

Først dette: Hvorfor gå så strengt i rette med friskolens folk? Med de knapt halvt hundrede friskoler og de 25 ungdomsforeninger under De danske Ungdomsforeninger ud over Fyn med tilhørende sydhavsøer skulle der være uopdyrket jord nok. Det ville være nærliggende at tænke på de »utallige« ungdomsforeninger, der ikke er tilknyttet noget af det førnævnte arbejde. Når disse områder er kortlagt, kunne der måske, ja, netop måske, være anledning til at tale om en vis sammenslutning — for sagen er vel ikke den,

at man i vore organisationshungrende tider kunne tænke sig at skyde genvej over friskolerne til et øget medlemstal, der giver »vor stemme vægt«? Lad os indtil videre marchere adskilt, men slå samlet!

Det er næsten altid med en vis modvilje, at jeg blander mig i et ordskifte, idet jeg har megen liden tro på værdien af at drøfte former, som jeg i forbigående nævnt synes, ungdomsforeningerne ved hovedkredsmøder og lignende ofrer megen tid på, og har endnu mindre tro på værdien af propaganda, efter Byskov: »(selskab til) udbredelse af politiske ell. religiøse grundsætninger«, når det gælder ungdomsarbejdet i det daglige og på det jævne. Friskolens arbejde blandt børn, unge og »forældre« virker for mig sundest, sandest og dermed stærkest ved sit daglige, stille virke. Ud herfra må det brede sig som bølgeringe på en vandoverflade — og er vel derfor ude for vilkårene: bølgehøje og bølgedale. Et par oplysende bemærkninger kunne dog måske i førnævnte anledning være på sin plads.

De unge skal selv med i arbejdet. — Som Helge Egelund Rasmussen nævner det, har der været et ret snævert samarbejde mellem skytte- og gymnastikforeningerne og friskolernes aftenskole. Snart har den ene, snart den anden bragt den andens arbejde i frodigere vækst. I foreningerne har man arbejdet med gymnastik, skydning og anden idræt, men også arbejdet med sangleg og folkedans, dilettant, udflugter, 12. maj skovture, festaftner med foredrag, oplæsning, koncert, lysbilleder o. a. med efterfølgende bal. Vor forening har i flere vintre holdt en dag på skole (højskole). De unge har ofte selv indledet ordskifter — og bedt de ældre være til stede. Aftenskolen er trådt til med sit tilbud om fortælling, sang, oplæsning samt visse sammenkomster, som den synes kunne være på sin plads. Aftenskolen er nærmest lærernes tilbud. Men til særlige lejligheder, f. eks. juletræ, nedsættes udvalg af og blandt de unge selv. — Ville det her være på sin plads at stifte en særlig ungdomsforening, hvis tilsynekomst i det praktiske vil betyde en kappe-

strid i underholdende retning? Eller skal de to gamle dø for at give en nykomling plads? — Hvad forøvrigt med ungdomsforeningerne: er de ikke ofte en herlig tumbleplads for de stedlige præster, lærere og meget enkelte veltjente, lidt ældre unge? — Jeg mener som dem, at sådan bør det være. Men, ærlig talt: når disse ledere træder fra, er det da ikke ofte sådan, at det føles, som om arbejdet burde hvile, til en ny leder »fødes«, altså ikke netop ved en generalforsamling, i stedet for, at nu er der nogle (forgyldte?) rammer, som bør presses fulde af indhold?

Indsnævring, afgrænsning. Gennem mere end 40 års deltagelse i og 35 års ledelse af en friskoles aftenskole vil jeg ganske simpelt afvise anklagen om lukkethed. I aftenskolen er de kommet fra det ganske sogn. Mon jeg ikke kan nøjes med at nævne, at mange, mange af aftenskolens elever, jeg vil endda mene et ret stort flertal, er kommet fra hjem udenfor friskolen, og når de har dannet hjem, har de sendt deres børn i kommuneskolen. — Ikke sandt: her er lukkethed — langt større end ungdomsforeningernes!

Vi afviser altså pure de to beskyldninger: 1. de unge tages ikke med i arbejdet, og 2. der indsnævres og sættes grænser.

Til slut: den landsdel, hvor sangforeninger, skytte- og gymnastikforeninger, friskoler, valgmenigheder og den første højskole begyndte, fostrede også Olaf Nielsens ungdomsforening i Nørre Aaby. Skal vi så ikke i forening bære det ydmygende i annoncerne om andespil og offentlige eller balforeningsballer, — og vi kan godt gå ind på at bære det i forholdet to til een! Men skal vi så ikke også hver for sig spytte i næverne og la' fat uden at skæve for meget til hinandens nederlag og tvivlsomme resultater! — Thi »ingen ærlig kamp er spildt, der står for livets fremme«.

Lad os da fæste blikket på fynskortets hvide pletter i gensidig tro på ærlig vilje til at ændre de skæmmende forhold. Skal den ene part alene bære en skyld, da kan den ikke nøjes med det gode, gamle gnavspil: hus forbi. Da må der — taget fra samme gamle spil — lyde et: hug af!

„Højt lærken over hans hoved' slog“.

En stor del af I tidligere elever fortjener nu virkelig navnet: gamle elever, idet I forlængst har haft børn på efterskolen. Ja, tiden nærmer sig stærkt, da vi kan begynde at vente tredie slægtled. Andre af I »tidligere« er ved siden heraf rene grønskollinger. Vi håber, I alle kan finde et eller andet »hold an!« i årsskriftet. Ellers ved jeg intet andet råd: I sætter jer hen og sender en lille hilsen, og — mens I skriver — bliver det, inden I ved det, en stor hilsen om løst og fast fra jeres verden. Men stor eller lille: den vil glæde kammerater og lærere og vil afsløre »et stykke Danmark«, og det trænger vi til i en tid, hvor meget kan tage frimodigheden fra os alle, yngre og ældre.

Her på skolen synes vi, at vi kommer i forbindelse med mange gode unge, som vi glæder os over, venter os meget godt af og ønsker alt godt for. Gode unge, ja, også: dygtige unge. Men vi nævner gode først; for det er sindelaget til at bruge dygtigheden, det kommer an på.

Så er det, angrebet sætter ind. Frimodigheden trænges af mismodet og af ængstelsen for I »gamle«s børn og for I »grønskollinger«. Jeg skal kun nævne to ting. Så kan I selv fortsætte.

Danmark mister for hver time mere og mere af sin selvstændighed. U.S.A. begyndte med hjælp: krøllede dollars og våbenhjælp. Så kom kravene. Ind imellem stimulerende indsprøjtninger. I går meddeltes, at U.S.A. forbeholdt sig alt det moderne på krigsudstyrets område. Vi får de restaurerede krigsmaskiner, istandsat efter krigen. I dag »ventileres«, at »opgaven« synes uløselig, om ikke alle »vesten«s større eller mindre lande går ind i eet rige under U.S.A. Sådant kan det stilles op i mismodets tegn. Og så er det dog ikke netop ængstelsen for en mulig krig og vor udsatte stilling under den, vi vil fæste os ved, men ved det, at det bliver vanskeligere og vanskeligere at være ung. Vel er der unge, der stålsættes under vanskelighederne. Men det synes, som

om flere hukker under. Den lange soldatertjeneste med »om igen!« virker sløvende og forrående, og bedre bliver det ikke ved samkvem med de store landes »helte«. Slem, meget slem har det været med den gennem årtier voksende amerikanske bog- og filmflom af foregøgledede lyksalighedstilstande med propagandaplakater med bryst ved bryst og mund mod mund, forløjede »idealer«. Bedre bliver det ikke med hele samspillet i uniform og med den daglige dosis i tale, radio og presse. Tænk blot på det for os i bund og grund fremmede »kraftens demokrati! I dag er det god latin, at »hurra for konge, flag og fædreland« skal give sig udslag i indmeldelse i hjemmeværnet, og den ungdomsfører, der ikke ønsker samarbejde mellem gymnastikforeninger og hjemmeværn, bliver sat i udhængsskabet. Jeg ved, at der er mange gode og dygtige mænd, der tager del i alt dette ud fra et alvorligt syn, og som sætter fritid og kræfter ind. Man må respektere, at de lægger krop til i modsætning til så mange, der taler og taler, sætter ikke enige i band, men aldrig lægger krop til, aldrig gør den virkelige indsats, der svier i skindet. — Bliver der for alt dette tid og råd til at deltage i det, der bygger ungdommen op, f. eks. det at komme på højskole? Har en voksende flok sammenbidthed nok til trods to års soldatertid med afsavn af løn at tage en frivillig tørn blandt fri ungdom? Hjælper vi ældre de unge, f. eks. ved at vise, at vi er vor ungdoms idealer tro? Jo, man kan ængstes ved at være ført ind i vestens store familie. Hvordan går det med de små, når de spiser kirsebær med de store?

Det kunne aldrig falde os ind at stampe imod udviklingen på det rent praktiske område, selv om vi ofte finder, at mange alt for hurtigt lader sig føre med. Men vi må have lov at råbe et vagt i gevær: opgaverne bliver større og sværere for hjem og skole. Her blot en lille ting: en ung mand sætter sig straks om morgenen op på traktoren, og straks ved fyraften sætter han sig på knallerten. »Højt lærken over hans hoved' slog. Men han hørte den knap«. Har han ikke

sat en af sine sanser ud af virksomhed? Vil han kunne få øre for poesiens og tonernes verden? Skal det ikke være larmende lyde, der når frem til hans bevidsthed? Jeg ved vel, at citatet dækker »dummet sans« og »død kraft«. Men alligevel! Bliver det ikke vanskeligere for I »gamle«s børn og for jer »grønskollinger«?

Det er ikke gjort med, at vi undrer os og korsrer os. Bør ikke også vi gå ind under visse afkald og så lægge krop til: vor tid, vor stue, vor virkelige medleven! Vi tager os selv med her på skolen. Gjorde vi ikke det, skulle vi tie stille.

Blev det en løjerlig hilsen til »gamle« og »grønskollinger«? Skal vi lade det gå i papirkurven? Nej nu skal I have det at tygge på. Men lad os slutte med: den dag, vi mister troen på, at der skulle være »7000, der ikke har bøjet knæ for Baal«, den dag forlader vi vort arbejde blandt dansk ungdom.

Karen og Aksel sender sammen med os en kærlig hilsen med ønsket om glædelig jul og velsignet nytår.

Else og Aksel Appel.

Mellem 1950- og 1951-årsskriftet.

1950-årsskriftet sluttede med årets elevmøde den 7. og 8. okt. Derfra og til vinterskolens begyndelse var altså ikke længe — især da oktober måned på mange forskellige måder er en travl måned.

Den 3. november — en fredag — tog vi imod vort elevhold: 20 piger og 18 drenge, hvoraf 10 piger og 13 drenge boede her på skolen. Vi præsenterer jer på en liste sidst i årsskriftet, så kan I hilse genkendende på hinanden. Ved mødet talte pastor Sv. Aa. Nørgaard, Vejstrup, og Aksel Appel.

»Al begyndelse er svær« — også den første og — som

Appel kalder den — »den længste skoledag« på »Hjemly«. Men så er også mange praktiske vanskeligheder overvundet. Det skete om lørdagen — også med den traditionelle afslutning om aftenen med måling og vejning, og sker det, at nogen bliver »fundet for let«, bliver der gerne »rådet bod« derpå inden jul. Denne aften — hvis ikke før — løsnes tungebåndene, og der er stor interesse for mål og vægt, sikkert mere end i de senere regnetimer, når det svirrer med kilo, hekto, deka o. s. v.

Inden vi endnu rigtig var gået i arbejde, havde vi søndagen sammen. Det er den dag i ugen, »vi lever os sammen«, mens vi de søgne dage »arbejder os sammen«. — Det er blevet fast skik, at vi den første søndag følges ad til kirke i Odense valgmenighedskirke. Om eftermiddagen starter vi vore traveture, og, da der må begyndes småt, er det også blevet fast regel, at Møllerhøjs granskov er målet. Ikke alene er vejlængden passende. Men der er gode bakker med udsyn, og herfra kan vi prøve elevernes orienteringsevner, når skolens beliggenhed skal bestemmes. En omgang leg i skoven frigør som regel både drenge og piger, og, når en elevflok kan »lege sig sammen«, er der lagt en god grund for kammeratskabet, og det er et godt kammeratskab, der sætter en elevflok i topklassen. — At så denne første søndag — som så mange efterfølgende — var med indbydelse på eftermiddagskaffe, gav den en særlig festglans.

Mandag morgen løb den første arbejdsuge af stabelen, d. v. s., at begyndelsen var vor praktiske dag. — Det burde vel allerede sidste år have været fortalt til oplysning for ældre årgange, at vi ved indførelse af skolekøkkenundervisning har givet mandagen et endnu mere praktisk anstrøg end tidligere. Grunden til mandag som praktisk dag ligger egentlig tilbage til det første år, der måtte hentes husflidslærer udefra. Siden er Søren Larsen blevet vor faste husflidslærer, og den nævnte mandag morgen tog fru købmand Andersen fra Øster-Hæsinge fat som lærerinde i skolekøkkenet, efter at det var glippet med Else Pilegaard — tid-

ligere elev fra børne- og efterskole — som så i år indfrier sit løfte og tager fat — nu fru Else Hansen.

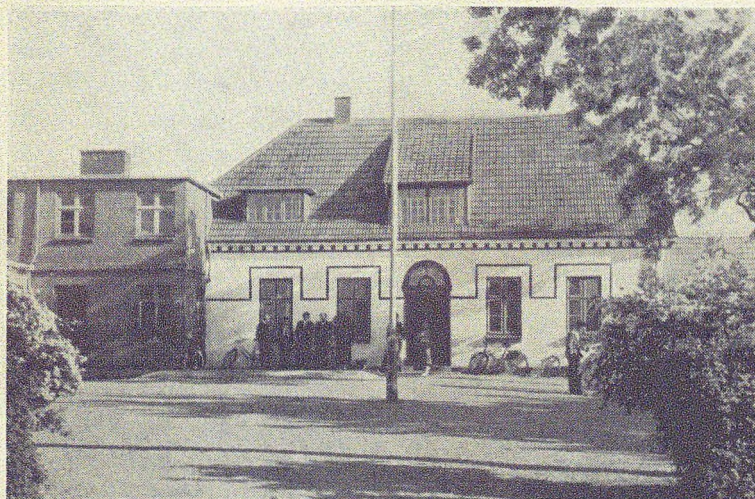
— Undskyld dette sidespring. — Den første arbejdsuge fortsættes med de uundgåelige prøver i dansk og regning. Vi er glade, når vi i slutningen af den første uge kan dele i hold og sætte fuld kraft på arbejdet, og arbejdsmæssigt set var vinteren — glædeligvis — mere rolig end den foregående, da lærerkræfter var skiftende, og elever måtte bryde af.

Ved ugens slutning meldte sig det uafvendelige: hovedparten af boende elever »havde ærinde hjem«. — Herefter gik dage og uger i jævn skiften, og det viste sig hurtigt, at kammeratskabet udviklede sig mellem boende og ikke boende elever, så der vinteren igennem blev skiftende småflokke, der skulle snart til det ene, snart til det andet hjem enten her i omegnen eller andre egne af Fyn. — Vore søndage på skolen fik også deres præg deraf, fordi flere hjem, der indbød os, så bød en del flere kammerater med.

Midt i december havde skolen sin første festaften. Umiddelbart forud havde der været influenza, såvel på skolen som på egnen. Ingen havde været særlig syge her, og lægen gav hurtig tilladelse til at stå op. Men det viste sig, at den gamle regel med en ekstra dag i sengen gav bedst resultat til at klare sig med kræfter bagefter. Alle nåede at komme op inden sammenkomsten, og tilslutningen udefra var god trods sygdom. Forstander Jørgen Bøgh fra Den frie lærerskole i Ollerup talte, og aftenen sluttede med folkedans, der gik fornøjeligt og med god deltagelse — også fra ældres side.

Julen kom — vi glædede os alle dertil og rejste hjem. Sidste aften før juleferien måtte man på vægten igen. Spændingen var stor, resultatet dog ikke strålende. For samtlige boende elever 36 kg skoleudbytte »givet ind med skeer«. — Bedre var slutresultatet, 100 $\frac{3}{4}$ kg regnet fra ankomsten — ingen havde ÷, bedste + 9 kg.

Vi mødtes igen til juletræ den 6. januar. — I det nye år

er der altid mindre forslag i tiden. Jo længere vi kommer frem, jo hurtigere går tiden, og denne vinter var der særlig grund til at tage tiden i agt, da påsken faldt så uheldig, at den plukkede fire skoledage fra os. Den 11. marts havde gymnastikforeningen forårsopvisning, og både i karle- og pigeholdet udgjorde efterskoleeleverne en ret stor procent, så det var en festdag, som der blev set hen til med stor forventning. — Vor egen gymnastikfremvisning — både for børne- og efterskolen — var den 30. marts — — — og så skulle flokken skilles fra hinanden og fra os her — for mange var det vemodigt.

☆

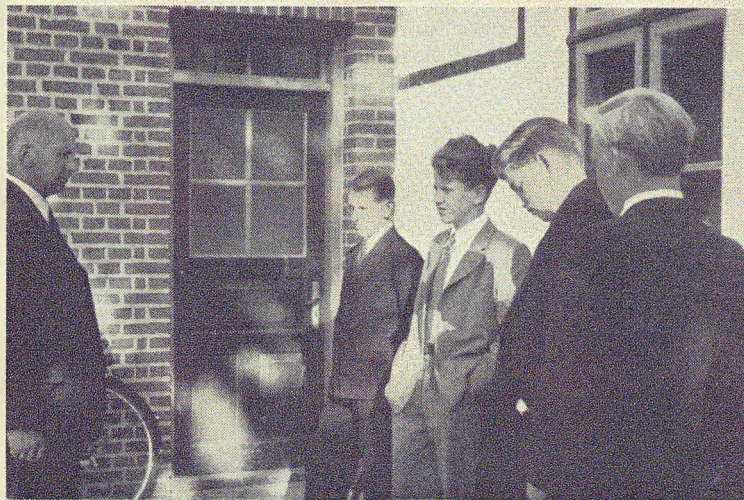
Men længe var der jo ikke, før der igen var lejlighed til at mødes. — Elevmødet den 9. og 10. juni var et par gode og fornøjelige dage. Programmet var lødigt og blev modtaget efter fortjeneste. — Her på skolen glæder vi os altid ved det kammeratlige samvær, både for vor egen part og for gamle elever indbyrdes. Nogle deltagere har jo her

skriftligt givet udtryk for, at andre var savnet. Det ville især være morsomt for de jubilerende årgange, om man mødte talrigt; for de, der kommer, kommer med store forventninger og *bør ikke skuffes*. En del hilsener var sendt fra forskellige, der var for langt borte eller på anden måde forhindret i at komme. Jeg benytter lejligheden til

En efterlysning:

Efterkommende den i forrige årsskrift udsendte opfordring om at skrive til *dette* årsskrift tænker jeg, at artikler af forskellig art og størrelse er afgået — eller i alt fald påtænkt — fra mange hjem. Men da ikke ret mange er nået frem, må det formodes, at de ikke vedblivende flakker om i tankerne, men om et år er nået frem efter det meget tydelige signalement »Hjemly« fri- og efterskole.

Det er så kedeligt hvert år at skulle »klemme« nogle enkelte fra bestemte årgange. »Vi har ikke noget at skrive om«, lyder det. Men det er ganske forkert, hvad nogle mener, at de, der er ude i andre lande, kan bedre. Kammerater herhjemme skulle netop også have noget at meddele hinanden — ikke mindst de yngre årgange. — »Ja, vi mødes alle unge snart til arbejde, snart til lyst . . .«, og problemer tumler I sikkert også med — som Anders Simonsen skriver. — Selvfølgelig er det fornøjeligt at høre fra dem, der er ude. Det er nok også lettere at skrive hjem om oplevelser ude, og det *er* godt at komme ud — og det er *dejligt!* Men der er også meget at se og opleve herhjemme, glem dog ikke det. — Tro ikke, jeg glemmer, det er ungdommens ret at komme ud. Man skal bruge sin ungdom, så man senere har noget at tænke tilbage på med glæde. — Man skal føle ansvaret for det arbejde, man påtager sig, men ansvaret gælder også ens fritid og ens ferie. Arbejdet er en værdi, som man ikke kan påskønne nok. Det må ikke føles som pligt alene, men også som glæde. Hvis det ikke er sådan, skulle man bare prøve ikke at *kunne* arbejde. Så vil man

opdage velsignelsen ved arbejdet. — »Tid er penge!« En lille historie siger om en ung mand, der står og driver i arbejdstiden, at han stjæler. Men det gælder også fritid og ferie. Da stjæler man fra sig selv, hvis man ikke føler sit ansvar og udnytter den. Mon ikke flere tager skade af for megen fritid end af for meget arbejde. — Det er glædeligt at se, at mange bruger deres fritid til dygtiggørelse og udvikling gennem faglig undervisning, *god*: læsning, musik, kunst, teater, biograf og andre fornøjelser. Glem ikke naturen, vort lands skønhed — og andre landes.

Jeg har i år haft stor glæde af en ferietur til Norge — har ikke før haft lejlighed og råd dertil. Men nu må jeg sige, at det er nogle af de penge, jeg har givet bedst ud; for penge skal der gives ud for at få udbytte af det — også når man tager plads, skal der ofres på at se og opleve noget, mens tid er. — Vi var så heldige på turen at være både nordmænd, svenske og danske sammen og med norsk rejseleder. — Vi traf et par unge danske vandrerere, som fik for lidt ud af deres tur, fordi de tog den for meget på tilfældig-

heder. Der skal plan til. Vi spiste bagefter på hotel sammen med en ung norsk mand, som netop havde haft dem med i sin bil et stykke, og han fortalte, hvordan de var gået glip af det kønneste, fordi de ikke vidste, hvor de skulle gøre de små afstikkere fra vejen. Det var et par tiltalende unge fyre, som det var en glæde at hilse på. Derimod traf vi et par dage senere en anden type, en ung dansk studine — i alt fald med dansk studenterhue — som rejste alene — pr. tommelfinger. Hun stod ved vejen, da vi gjorde ophold for at se en gammel stavkirke, og da nogle gav sig i snak med hende, beklagede hun sig over en dansk familie, som havde taget hende op at køre dagen før og lovet at træffe hende her og tage hende med igen. Nu havde hun ventet forgæves, og det var uforskammet af dem, så man måtte være flov på sine landsmænds vegne. Hun fik lov at køre med, men opførte sig alt andet end hensynsfuldt og endnu mindre beskeden, så en af deltagerne lod hende forstå, at *vi var flove*. Næste dag kørte vi *forbi* hende. Det var rart, om den slags »turister« blev hjemme.

Hvad er så oplevelserne ved en sådan tur?

Det første stærke indtryk af Norge var overvældende, fordi det var så modsat af det, jeg havde ventet — dette stolte klippeland betog mig med sin blide, skønne østnorske natur, da jeg den første formiddag kørte ind ved Mjøsens — Mjøsas — sydlige del og så søen og dalen i det dejligste solskin og derefter kørte de 120 km langs den til Lillehammer. Jeg troede, at noget bedre kunne turen umuligt hyde på. Men det blev overraskelse på overraskelse. *Lillehammer* er den udprægede turistby, såvel i sommer- som vintersæsonen. Herlig natur med fjeld, sø og elv! Men vintersporten tænkte vi os til. *Aulestad*, Bjørnstjerne Bjørnsons smukke hjem var betagende. Det står altsammen som i digterens tid, og det blev vist frem på en enestående måde — men føreren var ganske vist også Bjørnsons sønndatter, som passer det og har sin lejlighed dér. — — Derfra begyndte stigningen gennem den smukke Gudbrandsdal op

mod Dombås (turistby 659 m. o. h.), og næste dag mødte vi lidt efter lidt fjeldnaturen. Vi kørte fra Opland fylke ind i Møre fylke — til Solvejg og Birgit. Som Danmark har sit vandskel mellem Tørring og Nr. Snede, hvor Gudenå og Skernå har deres udspring med ca. 200 m's afstand og derfra løber i hver sin retning, sådan har Norge sit vandskel, hvor Lågen og Rauma fra samme sø løber i hver sin retning, og her er også overgangen fra østlandets blide til vestlandets barske, storslåede natur. På køreturen her fik vi lejlighed til at glæde os over et uheld ved bilen, så vi fik lov til at gå ad Trollstigvejen — i den tro, at vi nu oplevede fjeldene i al deres storhed — for derefter at blive indhentet af bilen og køre nedad til fjorden og sejle tre timer på den stille fjord — med stejle klippesider slørede af fosser, der i striber og bånd styrter ud over fjeldet, og med smågårde som ørnereder på afsatser — ind til Geiranger, ad hårnålesving 300 m op til hotel og få at vide, at næste dag skal vi prøve virkelig at køre *op* og *ned* på fjeldveje, hvad vi endnu altså slet ikke har gjort, — men

kun »styrket lidt på nerverne«. — En rask stigning ad Sognefjellsvejen, der i knuder og slyngninger når Djubvasshytta (1004 m o. h.), herfra ad privat anlagt bilvej (bompenge betales) til Dalsnibba (1500 m. o. h.) med storslået udsigt. Atter nedad for på ny mod aften at køre opad med Norges højeste turistvej og bo på dets højeste turisthotel »Sognefjell Turisthytta« (1430 m o. h.), hvor man er nabo til den evige sne og bræerne, køligt — tilmed regn og sne-slud. Næste dag over nye fjeldpartier for så gennem Valdres smukke dalstrøg at vende tilbage til østlandet.

En sådan turs indtryk kan ikke nedskrives, men må opleves, og endnu mindre den samfølelse, man får med norsk historie, litteratur og nationalitet ved at besøge steder som Ejdsvold og Aulestad og høre en ung norsk pige med varme fortælle om sit land, sin konge og dronning og deres smukke og jævne familieliv. — Nordmændene var hjertelige, men svenskerne mere reserverede, næsten nedladende over for danske.

Få dage efter, jeg er færdig med at skrive, sender Solvejg foranstående »hilsen fra Noreg«, og vi er enige i det, hun skriver, at det gør ikke noget, vore unge rejser ud, for det åbner — for manges vedkommende — deres øjne for det bedste herhjemme, som de er nærmere knyttet til, end de selv vidste — ja, så må de hjem at gøre deres indsats: »Nye hjem fra strand til strand, med tusind haver smykket skal du stå vort land . . . Vor, de unges hånd på ploven . . . Mit mod er så rankt, håbet lyst og blankt . . .«.

Tilbage til »Hjemly«! Det er jo årsskriftet, det gælder!

Nu tager vi et sidste tag for at få alt pudset og færdigt til den 4. november, der i år er den dag, vi tager imod det nye hold. — Vi er fuld arbejdskraft. Lærer Hansen fra sidste vinter har været her i sommer og fortsætter. En ny lærerinde, Kirsten Bukh, tager fat.

For kommende vinter er planlagt:

Sammenkomst fredag d. 23. november 51: fru Margrethe Christiansen (Pip!).

Sammenkomst fredag d. 26. januar 52: museumsdirektør Svend Larsen, Odense.

Sammenkomst fredag d. 22. februar 52: Østerhæsinge sangforening.

Hver aften kl. 19.

Juletræ den 6. januar kl. 15.30.

Elevmøde: lørdag d. 7. og søndag d. 8. juni 1952.

Mange venlige hilsner og tanker sendes jer alle med ønske om en god jul og et godt nytår!

»Hjemly« i november 1951.

Agnes Andersen.

Bogen om de frie Ungdoms- og Efterskoler.

Vi har ikke hidtil haft en enkelt Bog, der fortalte, hvad en fri Ungdoms- eller Efterskole er for en Skole. En saadan Bog er nu udkommet i 2 Bind. — Første Bind fortæller om, hvad der undervises i paa en saadan Skole og svarer paa Spørgsmaalet, hvorfor der undervises deri. Andet Bind indeholder en Beskrivelse af enkelte Skolers Oprindelse samt fra 2 til 6 Billeder fra hver Skole, alle Billeder i halvsides eller helsides Format. — Det er en Bog, som ikke siger gamle Elever fra disse Skoler noget væsentligt nyt, men alligevel vil jeg tro, at I bliver glade for at se Billederne.

Og det vilde have stor Betydning, om I vilde vise den til jeres Venner og Bekendte, som ikke kender meget til disse Skoler, ja, maaske kunde I formaa dem til at købe Bogen.

Begge Bind indbundet koster 66 Kr. — Maaske vil I synes, det er meget, men i Betragtning af Bogens Størrelse, Billedstof og de høje Priser paa Papir kan det ikke være mindre. — Bogen faas ved at skrive til: Ungdomsskolebogens Ekspedition, Drewsensvej 4, Odense.

A. Thyregard, fhv. Forstander, Jebjerg St.

Elever 1926—27.

(25-års jubilarer ved elevmødet 1952.)

- Aage Bernhard Nielsen, skomager Nielsen, Hillerslev, Højrup
(død).
Gunnar Sørensen, gdr., Næsbyhoved-Brøby, Odense.
Ellen Kristiansen, f. Hansen, jordemoder, Frørup, Fyn.
Peder Sofus Madsen, politibetjent, Odense (død).
Asta Madsen, hmd. Frode Madsen, Stormosen, Kappendrup.
Karen Hansen, Hillerslev, Højrup.
Marie Jørgensen, (Højrupgaard).
Johanne Petersen, bibliotekar, Folkebiblioteket, Nyborg.
Helga Andersen, Engesyn, Højrup (død).
Ingrid Kløverpris, f. Olsen, Vindinge, Lamdrup.
Bertha Rasmussen, Enggaard, Haagerup (død).
Harry Hansen, Gravvænge, Vejstrup.
Svend Kristiansen, Vester Hæsinge.
Jens Rasmussen, kontrolassistent, Skelhuse, Højrup.
Hans Fribo, Haagerup.
Arne Rasmussen (Høsthaab), Holmevej 125, Aarhus.
Jørgen Ejnar Jakobsen, gdr. Jens Jakobsen, Øster Hæsinge, Høj-
rup.
Svend Hansen, Jernbanegade, Ringe.
Ruth Thomsen, f. Andersen, Kragshjergvej 9¹, Odense.
Thorvald Andersen, maskinværkstedet, Otterup.
Hans Sigurd Andersen,
Johannes Frederiksen, snedker, Vantinge, Ringe.
Thorkild Kristian Skovlund, Øster Hæsinge, Højrup.
Magda Jensen, hmd. Peter Jensen, Nr. Harridslev, Sønderlev
(død).
Asta Gudrun Pedersen, f. Christensen, Kaleko, Faaborg.
Kathrine Hansen, f. Broholm, Glarmestervej 36, Svendborg.
Hans Gladbo Hansen, Fleninge, Korinth.

Elever 1941—42.

(10-års jubilærer ved elevmødet 1952.)

- Thorkild Aksel Jensen, bmd. Christian Jensen, Snarup, Kværndrup.
 Poula Damkjær Nielsen, kbm. Nielsen, Øster Hæsinge, Højrup.
 Kaj Sylvig Møller, snedker Viktor Møller, Boltinge, Ringe.
 Karen Inga Rasmussen, vognmand Rasmussen, Krarup, Espe.
 Edvin Christoffersen, Hillerslev, Højrup.
 Svend Hansen, karetmager Hansen, Aastrup, Pejrup.
 Povl Hansen Nordvang, Ferritslev, Ullerslev.
 Karl Mogens Hansen, brugsforeningen, Sallinge, Højrup (død).
 Lilly Kathrine Madsen, repræsentant Gade Madsen, Højrup.
 Monna Enemærke Nielsen, karetmager Nielsen, Vantinge, Ringe.
 Sigrid Marie Andersen, Ommel skole, Marstal.
 Hans Vagner Aagaard, gdr. Christen Aagaard, Sdh. Lyndelse, Højrup.
 Svend Aage Andersen, adr. Aage Andersen, Jørgensen pr. Kappendrup.
 Børge Hansen, Tidensminde, Ferritslev, Ullerslev.
 Niels Engstrøm, Sallinge, Højrup.
 Knud Lunde, Hillerslev, Højrup.
 Kirsten Borre, Kokkedal, Købelev, Lolland.
 Børge Skjerning, Nybølle, Espe.
 Poula Larsen, Bolbro børnehjem, Odense.
 Tage Rask Nielsen, Thorslund, Sdh. Lyndelse, Højrup.
 Sigurd Schiøt Hansen, Landbo-Sparekassen for Fyn, Tommerup.
 Hans Peter Knudsen, St. Strandstræde 5 A¹, København K.
 Henning Larsen, mejeriet, Baardesø, Otterup.
 Poul Hansen, karetmager Hansen, Aastrup, Pejrup.
 Erik Marqvardsen, Øjetshvile, Grønderup, Pejrup.
 Helga Jensen, f. Hansen, Chr. Jensen, Pejrup.
 Paul Heine Laulund, Laulundgaard, Vejstrup.

Elever 1950—51.

- Bent Jørgensen, chauffeur Martin Jørgensen, Korinth.
 Inga Krogh, Egensøgaard, Martofte.
 Svend Bønløkke, Elbæksholm, Gislev, Fyn.
 Peter Snedevind Andersen, Ellerup friskole, Gudme, Fyn.
 Grethe Sørensen Beiskjær, Voldsgaard, Hjallese.

Arne Mose, gartner Poul Mose, Glamsbjerg.
 Lis Ovesen Thrane, fabrikant Niels Wikkelsøe, Horne, Fyn.
 Jens Jørgen Skovmand Høgh, Horslund skole, Ribe.
 Ove Nielsen Schmidt. Aavang, Espe Højlod, Espe.
 Inge Davidsen, Trepilelågen, Strandvejen 745, Klampenborg.
 Karl Georg Mathiasen, Brandts Minde, Ollerup.
 Anna Jensen, Ørridslevgaard, Sønderø.
 Anna Jørgine Würtz, Øster Hæsinge, Højrup.
 Jørgen Peter Bendtsen, gdr. Marius Bendtsen, Øster Hæsinge,
 Højrup.
 Karen Margrethe Rasmussen, Gryagervejen, Gudme.
 Elise Jytte Mortensen, Bolbro børnehjem, Odense.
 Hans Pedersen, hmd. Karl Pedersen, Øster Hæsinge, Højrup.
 Else Johansen, statshmd. Povl Johansen, Kistrup, Korinth.
 Ellen Schmidt, Herredsbjerggaard, Flemløse.
 Nancy Lund-Hansen, Harald Kiddesvej 7 st., Valby.
 Karen Rasmussen, gdr. Hans Jørgen Rasmussen, Sallinge, Højrup.
 Jørgen Pedersen, gdr. Karl Julius Pedersen, Jordløse, Fyn.
 Inge Solvejg Madsen, Vestervang, Pejrup.
 Ib Preben Hansen, Nygaard, Bogense.
 Bent Jørgensen, hmd. Peter Jørgensen, Skovby Nymark, Bogense.
 Jørgen Peter Johansen, Lindegaard, Dømmestrup, Fangel.
 Anne Margrethe Nielsen, Rudbjerggaard, Hillerslev, Højrup.
 Jens Christian Nielsen, hmd. Niels Nielsen, Bøjden, Horne, Fyn.
 Ketty Madsen, cykelhandler Johs. Madsen, Højrup.
 Sonja Madsen, cyklehandler Johs. Madsen, Højrup.
 Else Skov, Marius Skov, Heden mk., Allested.
 Inger Marie Larsen, hmd. Holger Larsen, Hillerslev, Højrup.
 Ruth Andersen, Skovgaard, Haagerup.
 Erling Bønløkke Nielsen, Anneslund, Brudager, Vejstrup.
 Ulla Ketty Larsen, Vilhelm Larsen, Øen, Korinth.
 Niels Andreasen, hmd. Kristian Andreasen, Hillerslev, Højrup.
 Knud Erik Jensen, Bolbro børnehjem, Odense.
 Uwe Jens Christian Mølek, fisker Willy Mølek, Tønning, Sydsles-
 vig.

INDHOLD

Frands Frandsen: Minder fra Hillerslev Skytte- og Gymna- stikforening for tiden fra 1889 til 1906	3
Anton Mikkelsen: Ung lærer på »Hjemly« for 40 år siden ..	8
Aage Haxell: Årsskriftet	14
Hilsener fra gamle elever	22
Aksel Appel: Ved et 100-år	34
Et indlæg	38
Aksel Appel: »Højt lærken over hans hoved' slog«	42
Agnes Andersen: Mellem 1950- og 1951-årsskriftet	44
A. Thyregaard: Bogen om de frie ungdoms- og efterskoler ..	51
Elever 1926—27	55
Elever 1941—42	56
Elever 1950—51	56

